

Patriarkatet och kapitalismen

Följande text behandlas kvinnoförtryckets utveckling genom historien och analyserar de olika former det antar – ekonomiskt, socialt, sexuellt – och skisserar en strategi för att slå tillbaka. Dokumentet behandlar också vilken syn marxister borde ha på feminismen.

Dokumentet antogs ursprungligen av Förbundet för en Revolutionär Kommunistisk International (FRKI). Idag återfinns dokumentets författare i Förbundet för Femte Internationalen, i Sverige representerat av Arbetarmakt, och Permanent Revolution.

Innehåll

I. Introduktion.....	2
II. Före det systematiska förtrycket.....	4
III. Det systematiska kvinnoförtrycket under kapitalismen	16
Familj och sexualitet	16
IV. Andra systematiska kvinnoförtryck under kapitalismen.....	23
V. Feminismen	34
VI. Kvinnofrigörelsen och revolutionen	44
VII. Kvinnor och revolutionär politik	46

I. Introduktion

Kvinnor utgör nästan hälften av världens befolkning, utför två tredjedelar av världens arbete, tjänar tio procent av världens inkomster och äger en procent av världens egendom. Kampen för kvinnornas befrielse är mer angelägen än någonsin.

Det system som proklamerar individuell frihet och möjlighet, kapitalismen, har medfört försämrade villkor för miljoner kvinnor runt om i världen. Kvinnor har lämnat den svåra kampen för överlevnad på jorden för den omöjliga kampen för arbete och tak över huvudet i överbefolkade kåkstäder. I de tidigare "socialistiska" staterna i Östeuropa och Sovjetunionen har marknaden utlovat välstånd och slut på köandet, men har istället medfört massarbetslöshet, inflation, nedskärningar av barnomsorg och inskränkningar av aborträtten.

Denna text antogs ursprungligen som en rad teser av Rörelsen för en Revolutionär Kommunistisk International (RRKI), föregångaren till FRKI. I den följer vi kvinnoförtryckets utveckling genom historien, analyserar de olika former det antar – ekonomiskt, socialt, sexuellt – och skisserar en strategi för att slå tillbaka.

Vi anger grundvalen för att förstå och bekämpa kvinnoförtrycket varhelst och i vilken form det än visar sig. Analysen sträcker sig från kvinnornas "historiska nederlag", vilket sammanföll med klassamhällets uppkomst, till arbetarkvinnornas kamp på randen till 2000-talet, och ger ett svar på det allestädes närvarande och den äldsta formen av socialt förtryck i världen.

De ställningstaganden som lyfts fram utgår ifrån klassiska marxistiska och socialistiska ståndpunkter ifråga om kvinnornas ställning. De förbinder kvinnofrågan med de bredare samhällsfrågorna under kapitalismen och ser kvinnornas frigörelse som oskiljbar från arbetarklassens frigörelse.

Stora förändringar har ägt rum i världen sedan denna pamflett först publicerades 1989: Stalinismens sammanbrott, utbrotten av nationalistiska krig i Europa och påtvingandet av reaktionära "uppgörelser" i Sydafrika, Angola, Mellanöstern, Kambodja och på andra håll. Den analys och de ställningstaganden som skisserats här förblir giltiga, och faktiskt bekräftade av de efterföljande händelserna. Men det finns också nya utvecklingsdrag som på ett grundläggande sätt kommer att forma kvinnors liv.

Den största förändringen har varit stalinismens kollaps och segern för kapitalismens restauratörer i Östeuropa och det tidigare Sovjetunionen. Under de gamla regimerna utstod kvinnorna enorma dagliga prövningar, vilket behandlas i kapitel fyra, och många kvinnor deltog i de inledande revolutionära uppsving som ledde till stalinismens fall.

Men "demokraternas" seger har inte lindrat något av detta. I själva verket har den fäst uppmärksamheten på erövringar för kvinnorna som nu håller på att slitas i bitar när marknaden och dess borgerliga ledare angriper oss. Aborträtten, barnomsorgen, sjukvården och rätten till arbete angrips. Vi har skrivit om dessa förändringar på annat håll och skisserat ett uppdaterat program för att stå emot kapitalismens restaurering och kämpa för kvinnornas frigörelse. (Se *Trotskyist International* nr 6).

Det har också ägt rum en fortsatt ökning av antalet kvinnor som arbetar utanför hemmet, inklusive en dramatisk ökning av gifta kvinnors sysselsättningsnivå i de imperialistiska länderna. I Storbritannien har andelen kvinnor som arbetar utanför hemmet ökat från 50 till 71 procent mellan 1971 och 1990. Denna förändring motsäger en del förutsägelser att kvinnorna skulle vara de första att kastas ut vid ekonomiska nedgångar. I själva verket har kvinnoarbetena, i huvudsak deltid och otrygga, behållits eller till och med ökat samtidigt som mäns sysselsättning gått tillbaka.

I Latinamerikas, Asiens och Afrikas halvkolonier sysselsätts allt fler kvinnor, ofta under avskyvärda förhållanden och med bedrövliga löner. Från Mexiko till Filippinerna väljs unga kvinnor ut av de stora multinationella företagen till att genomföra monotont, besvärligt och farligt arbete i sammansättningsfabriker. Kvinnor väljs utifrån antagandet att de är mer fogliga och mindre benägna att organisera sig för att försvara sig mot arbetsköparna. Men genom att skapa en koncentrerad kvinnlig arbetskraft spelar arbetsköparna ett farligt spel – kvinnor har iscensatt strejker och protester och organiserat sig i fackföreningar, och de kommer att fortsätta göra motstånd mot offensiven.

Friedrich Engels, Clara Zetkin och Alexandra Kollontaj insisterade på att kampen för kvinnornas frigörelse var en del av kampen för socialismen. De hävdade att förutsättningen var att kvinnorna fördes ut ur hemmet och in i betalt arbete för att uppnå ekonomisk självständighet och bli en integrerad del av arbetarklassen. Innebär då den massiva ökningen av kvinnornas sysselsättning under de senaste årtiondena slutet på kvinnoförtrycket? Har kvinnorna befriats? En del kvinnor har förvisso kunnat dra fördel av nya möjligheter – fler kvinnor har blivit läkare, advokater och några har gett sig in i affärsvärlden och politiken. Men de utgör ett privilegierat fåtal.

För miljoner vanliga kvinnor har de två senaste årtiondena bara inneburit mer arbete för liten extra ersättning! En extra lön till hemmet har inte gjort dessa familjer välbeställda – kvinnors lönenivåer är cirka två tredjedelar av männens och miljoner arbetar deltid för att kunna balansera arbete och familj. Självfallet har kvinnor också förlorat många jobb, i synnerhet inom serviceindustrin som sargats av nyliberalismen. Detta ger upphov till ytterligare bördor när offentlig service inom sjukvård, socialvård och barntillsyn bryter samman och kvinnor måste plocka upp resterna.

Men de tidiga socialisterna hade inte fel: arbete är ett väsentligt element för att övervinna kvinnors isolering och förtryck. På egen hand är det dock inte tillräckligt. Kvinnors ansvar för hemarbete och familj har inte upphört och stöttar upp det fortsatta förtrycket av kvinnor på alla områden – från låga löner och dåliga förhållanden till våld i hemmet och våldtäkt.

Clara Zetkin

Fackföreningarna och den officiella arbetarrörelsen i de imperialistiska länderna och halvkolonierna har en fruktansvärd meritlista av underlåtenhet att ta upp de kvinnliga arbetarnas intressen, men kvinnor träder i förgrunden i många strider. Meningen att skapa en rörelse bestående av arbetarkvinnor som återfinns i texten är väsentlig för att garantera att kvinnor organiseras som en central och militant del av arbetarklassen, och att de verkligen kommer att befinna sig i förtruppen i många strider.

Vad som saknas är ett revolutionärt ledarskap som länkar samman arbetarkvinnornas dagliga kamp med bredare frågor om deras förtryck, med jordhunger och imperialistisk utsugning. Denna pamflett skisserar en strategi för byggandet av ett sådant ledarskap och för att rota det i arbetarkvinnornas och fattigböndernas kamp och organisationer världen över.

Ingen kvinnofrigörelse utan socialism – ingen socialism utan kvinnofrigörelse!

II. Före det systematiska förtrycket

Kvinnor under förhistorien

Det systematiska sociala förtrycket av kvinnorna är ouplösligt förbundet med klassamhällets existens. Det var ett direkt resultat av privategendomens utveckling och samhällets klyvning i olika klasser som kvinnorna kom att förvägras full social, ekonomisk och politisk jämställdhet med männen. Det finns inget ”naturligt” eller ”evigt” i kvinnornas underordning.

Mänskliga samhällen har existerat under det utvecklingsstadium som Engels betecknade som ”primitiv kommunism”, när kvinnornas bidrag till och roll i dessa samhällen betraktades som likvärdig (i en del fall överlägsna) männens. Den av antropologer och arkeologer bevisade existensen av sådana samhällen förbryllar dem som vill försvara kvinnornas underordning på grundval av att det ”alltid varit så” och därför alltid måste vara så.

Det belyser också misstaget hos de feminister som betraktar existensen av kvinnoförtryck i olika klassamhällen som bevis för att detta förtryck inte är baserat på samhällets uppdelning i klasser.

Klassamhället och dess motsvarande egendomsformer härrörde ur upplösningen av släktsamhället. Släktskapsgrupper innehade egendom kollektivt eller på gemensam grund, och det var hushållen snarare än familjerna som utgjorde den samhällliga organisationens grundläggande enheter.

Släktskapsgrupperna var ofta strukturerade på ett matrilineärt sätt, men en del var patrilineära. Produktionsbasen för samhällena var primärt jordbruk och delvis uppfödning och skötsel av boskap. De äldsta formerna av mänskliga samhällen var dock representerade av födosamlade flockar som ännu inte använde jorden som arbetsmedel utan bara som ett objekt för arbetet.

Jorden var ännu inte egendom ens i gemensam form. Dessa tidiga mänskliga grupper var ursprungligen baserade på jakt och samlande. Senare blev odling och djurhållning basen för uppehållet.

Inom sådana samhällen fanns det en skiftande arbetsdelning på basis av kön och ålder. De var varken rigida eller formaliserade genom ritualer eller vanor. Sådana skillnader var inte identiska i varje grupp, men flera gemensamma drag framträdde med hänsyn till de roller som män och kvinnor antagit under denna period av det mänskliga samhället.

I allmänhet var kvinnor sannolikt mer involverade i samlande än i jakt. Detta härrörde ur deras roll i släktets fortplantning. Graviditet och den efterföljande amningen av spädbarn (som ofta var mycket utdragen) förklarar varför kvinnor tenderade i riktning mot samlande som det huvudsakliga inslaget i sitt arbete. Även om det var mödosamt, var samlande mer förenligt med skötseln av ammande barn. Män var indragna i jakt och aktiviteter som innebar större rörlighet i förhållande till hemmabasen.

Arbetsdelningen mellan könen

Undantag existerar (och det finns många fall av yngre kvinnor som deltog i jakten innan de blev indragna i reproduktionen), men samma allmänna drag återfinns i de flesta jägar- och samlarsamhällen som har studerats. Men denna begynnande arbetsdelning var varken då eller i sig förtryckande.

Kvinnornas bidrag genom samlande värderades inte lägre än männens jaktinsatser. En grov jämlikhet mellan könen existerade. I vissa situationer, i små klaner där reproduktionen av klanen var hotad genom brist på kvinnor, blev kvinnor, på grund av sin förmåga att föda barn, det avsedda bytet för grupper som gjorde råder, medan manliga krigsfångar i huvudsak dödades med en gång.

För att kunna försvara sig mot sådana bortrövanden var kvinnorna beroende av beskydd från männen i deras egen klan, eftersom de själva var mindre tränade i krigskonst. Dessa fakta anses av feministiska skribenter bevisa förtrycket av kvinnor i primitiva kommunistiska samhällen. Detta är inte sant. Snarare utgjorde detta beroende ett element av mäns och kvinnors ömsesidiga beroende i primitiva samhällen.

Fortplantningens avgörande roll i bestämmandet av arbetsdelningens karaktär innebär inte att förtrycket var biologiskt bestämt. Reproduktiva roller spelade sin roll i formandet av en arbetsfördelning som inledningsvis inte var förtryckande.

Produktivkrafternas utveckling och reproduktionens förändrade relation till dem, inte kvinnornas reproduktiva roll i sig, var central för arbetsdelningens omvandling till en förtryckande relation.

När produktivkrafterna expanderade med odlingens framväxt, och senare jordbruket, tämjandet och uppfödandet av djur och utvecklingen av metallbearbetning vilket ledde till framställning av bättre redskap (och vapen), skapades förutsättningarna för produktion av ett överskott, dvs. mera föda och försörjningsmedel än som behövdes för gruppens omedelbara konsumtion.

Klassamhällets ursprung

Existensen av ett överskott stimulerade en kraftmätning inom släktskapsgrupperna. Ett skikt av individer (som framträdde ur det komplexa rankingsystem som var förhärskande i släktskapsgrupper) började hävda sin direkta kontroll över överskottet i motsättning till de tidigare dominerande normerna för gemensamt ägande. Individer som lade sig till med och kontrollerade en embryonal form av privategendom hamnade i konflikt med hela släktskapsgruppen.

Denna kamp var ännu inte en klasskamp, utan snarare klassamhällets födslosmärter. Den ”primitiva kommunismens” dödslockor hade ljudit. Det var under denna period som släktskapsgruppen ersattes av den enskilda familjen och kvinnorna påtvingades monogami. Det var som ett resultat av denna process som kvinnorna blev systematiskt socialt förtryckta.

Självfallet existerade alla typer av ”förtryck” även under dessa tidiga stadier av mänsklig utveckling – till exempel blev fångar, kvinnliga och manliga, ofta förtryckta. Och det är också här som förtrycket av sexualiteten, framför allt kvinnornas, har sitt ursprung.

I samhällen som kämpade för att bibehålla sin existens inom ramen för en självförsörjningsekonomi resulterade speciella faktorer, såsom demografiska problem, i etablerandet av ritualer och tabun som ofta fick brutala konsekvenser för kvinnor på grund av deras roll i reproduktionen, t.ex. hos de australiensiska aboriginerna.

Men sådana exempel förblir undantag som förklaras av tillfälliga materiella faktorer och är inte bevis för ett allmänt socialt förtryck av kvinnan.

Förtrycket av kvinnor i samhällen på tröskeln till klassuppdelning var långt ifrån något sammanhängande system av könsspecifikt förtryck och diskriminering. Upplösningen av den ursprungliga primitiva kommunistiska jämlikheten mellan könen ägde rum under en period på tusentals år och i många stamsamhällen åtföljdes det av mottendenser i syfte att bevara den gamla ordningen.

Det systematiska sociala förtrycket av kvinnor som kön var en konsekvens av kampen mellan gemensam egendom och privategendom (eller egendom som innehades av staten i det asiatiska produktionssättet) och den senares seger över den förra. Detta sociala förtryck innebar att kvinnorna var systematiskt uteslutna från ett jämlikt anspråk på den gemensamma sociala produkten och förvägrades kontrollen över produkten av sitt eget arbete.

Denna form av förtryck, socialt förtryck, kan bara utvecklas där det har ägt rum en långvarig produktion av socialt överskott, där kampen för kontroll över detta överskott nödvändiggör kontroll över kvinnornas produktiva och reproduktiva funktioner. Det sociala förtrycket av kvinnor var ett resultat av klassamhällets framväxt. Som sådant kan det bara överlåtas till historiens sophög genom klassamhällets utplåning.

I takt med att överskottet producerades blev utbytesprocessen mellan grupper, istället för den enkla distribution för konsumtion som hade ägt rum inom släktskapsgruppen, mer och mer betydelsefull. Handel utvecklades och överskottets värde blev tydligt i form av förmågan att erhålla produkter från andra grupper.

Män, kvinnor och klasser

De grupper som kom att kontrollera detta överskott, och därigenom utvecklades till en härskande klass, var i allmänhet manliga till följd av deras tidigare roll i produktionen. Den tidigare arbetsfördelningen kom, även om den ursprungligen inte var förtryckande, därmed att bli central för skapandet av en härskande klass. Arvet från männens roll i jakten var avgörande på tre sätt.

Först och främst innebar det att männen hade kontroll över tamdjur, en dynamisk produktionssfär vad gäller överskottets expansion. För det andra ledde jordens ökade betydelse som värdefull resurs till kamp om jorden. Männen hade tack vare sin roll i jakten kontroll över vapnen (och relaterat till detta, verktyg) och hade utvecklat färdigheter i att tillverka och använda dem. Deras roll i krigföringen handlade inte bara om att besegra rivaliserande släktskapsgrupper utan också om att utplåna kvinnlig kontroll över jorden.

Kvinnorna bearbetade fortfarande jorden men männen erövrade ny jord och kontrollerade avkastningen från den. Männens tredje fördel bestod i att de tenderade att vara medlemmar i grupper som var rörliga.

I och med produktivkrafternas expansion innebar förflyttning inte bara krig utan också handel. Tidigt kontrollerade männen i allmänhet handeln (även om det finns undantag som vissa stammar i Västafrika).

Män åtnjöt fördelar i både produktion och utbyte. Därför blev en del av de män som var bäst placerade för att ta kontroll över distributionen av den kollektiva gruppens merprodukt en embryonal härskarklass. I de tidigaste klassamhällena gavs ofta omvandlingen av det gemensamma överskottet till privategendom en religiös förklädnad, med ägarna som en prästkast.

Idén att privategendom i själva verket var gemensam egendom som kontrollerades av representanter för "gudarna" var ett arv från släktskapsgruppens traditioner, som först nyligen hade störtats, och ett ideologiskt rättfärdigande av den nya regim som hade ersatt dem.

Denna process skapade privathushållets ekonomiska ordning. Arbetsfördelningen mellan män och kvinnor blev i grunden förtryckande för kvinnor. Kvinnornas tidigare sociala arbete – samlande, jordbruk och hushållsskötsel – omvandlades till privatiserat arbete i hushållsenhetens tjänst, den tidiga monogama familjen.

Det var kvinnornas roll i produktionen som utelämnade dem till en underordnad plats i samhället. Inom denna process hade konflikten mellan gemensam egendom och privategendom en omvandlande effekt på den sociala organisationen, och säkerställdes i det systematiska sociala förtrycket av kvinnor.

En liten kasts anhopning av privategendom krävde ett slut på det jämlika distributionssystem som hade existerat i släktskapsgrupperna. Det extensiva nätverket av fordringsägare till det producerade inom släktskapsgruppen (en vid krets av ganska avlägsna släktingar som hade lika anspråk) måste få ett slut om överskottet skulle kunna koncentreras.

Familjens och statens utveckling

En mindre social enhet inom vilken direkta avkomlingar var de enda legitima arvingarna skapades som ett resultat av motsättningen mellan gemensamma egendomar och privategendom. Denna grupp, familjen som vi nu ser den, utvecklades genom omvandlingen av vad som hade varit ett temporärt, lätt upplöst, "paräktenskap" mellan en man och en kvinna från olika släktskapsgrupper till en permanent bas för det nya hushållet.

Paräktenskapet blev permanent och för kvinnor blev detta sexuellt exklusivt. Detta innebar att alla hennes barn nödvändigtvis var hennes makes och därför legitima arvtagare till hans förmögenhet.

Och detta blev den dominerande formen av social organisation varför regler och lagar infördes vilka genomdrev kvinnornas underordning och resulterade i förlusten av varje lika rätt till vare sig besittningar/egendom eller inom det politiska och sociala livet.

Släktskapsgruppens kollektiva hushåll omvandlades till den monogama familjens fängelse. Patrilinejäritet blev normen och matrilinejäritet avskaffades.

Sammanstötningen mellan släktskapsgrupperna (släktsamhället) och familjen, vilket återspeglade sammanstötningen mellan primitiv kommunism och privategendom, skapade det objektiva behovet av en offentlig makt som kunde fälla avgöranden i kampen.

Den materiella basen för staten skapades. Inom släktskapsgrupperna krävdes ingen yttre makt eftersom gruppen själv fungerade i samverkan med alla medlemmar som besatt lika rättigheter och lika ansvar.

Den externa staten förstärkte den patriarkala karaktären hos familjen och arvet. Dessa utvecklingsförlopp – som ägde rum under många tusentals år och på ett i grunden sammansatt och ojämnt sätt – skapade de tidigaste klassamhällena (de forntida kungadömena i Mesopotamien, Egypten m.fl.).

Dessa klassamhällen var patriarkala. Kvinnorna hade genomlidit ett historiskt nederlag.

Engels analys i ljuset av den moderna antropologin

Engels analys av ursprunget till kvinnoförtrycket var korrekt i sina grundläggande drag. Nya antropologiska bevis har ifrågasatt vissa detaljer i hans analys vilka vi därför är tvungna att modifiera eller komplettera. De är som följer:

1) Engels accepterande av moderrätten som ett universellt stadium hos samhället och hans antydning att detta stadium inbegrep en period av kvinnlig dominans har inte bekräftats av moderna arkeologiska och antropologiska bevis.

Även om det finns omfattande bevis för matrilinejära släktskapsgrupper, finns det få bevis som antyder att de var socialt dominerade av kvinnor. En grov jämlikhet existerade.

Dessutom var denna jämlikhet förhärskande i de patrilinejära släktskapsgrupper som också existerade i det mänskliga samhället tidigaste stadier. I den utsträckning som utplånandet av matrilinejäritet alltid är ett drag hos utvecklingen av klassamhällen, hade Engels rätt i att hänvisa till ett historiskt nederlag för kvinnorna. Poängen är att detta nederlag ägde rum som ett resultat av en process snarare än som en medveten och omstörtande handling av män mot kvinnor.

2) Engels betoning av boskapsuppfödning som den primära arenan för ackumulerandet av ett överskott får inte göra oss blinda för betydelsen av kampen för kontroll över jorden som en komponent av den process varigenom kvinnorna blev förtryckta som kön.

Utvecklingen av odling till jordbruk gjorde jorden till en vital källa för överskottsproduktion. Medan kvinnor i många boskapsuppfödande samhällen mer eller mindre behöll sin jämställdhet, representerade de senare utvecklade nomadiska flocksamhällena den motsatta extremen.

I sådana samhällen bidrog boskapsskötsel, som kontrollerades av män, mer till den sociala produkten än kvinnornas arbete.

I detta sammanhang etablerades väsentliga drag hos patriarkatet och förtrycket av kvinnorna, och påtvingades till följd av krig och invasioner boskapskulturer som beseegrats. Manlig dominans av krigföringen garanterade att män var de främsta förmånstagarna i den kamp som ägde rum om jorden.

3) Engels identifierade slavsamhället som det första fullfjädrade klassamhället i vilket kvinnornas underordning lagmässigt var förankrad.

I själva verket var Mesopotamiens stadscivilisationer klassamhällen – som dominerades av stora jordägare och en prästkast som utkrävde tribut från massan av underordnade jordbrukare – i vilka den patriarkala familjen var etablerad och erkänd i statens lagar.

Skillnaden mellan dem och den klassiska världens slavsamhällen var att de uppvisade fler och tydligare spår av de släktskapsgrupper ur vilka de sprungit fram (dvs. idén att egendom tillhörde gudarna snarare än individer och att prästerna bara var deras administratörer, kvinnornas förmåga att undkomma aspekter av sitt lagliga förtryck genom att köpa sig tempeltjänst m.m.).

4) Vi måste till Engels analys lägga en förklaring av varför det var kvinnorna som var underordnade som kön. Detta härrör från omvandlingen av den ursprungliga arbetsdelningen mellan jägare och samlare från en i huvudsak samverkande till en systematiskt förtryckande uppdelning. Konflikten mellan den framväxande familjeenheten och släktskapsgruppen var orsak till denna omvandling.

5) En av de centrala idéerna i Engels förståelse av kvinnoförtryckets ursprung var baserad på Darwins princip om det naturliga urvalet.

Engels såg denna princip som förverkligad i ett universellt och generellt incesttabu.

Därför uppfattade Engels mänsklighetens utveckling som en utveckling i på varandra följande stadier, som började med den promiskuösa antika flokken, via Punaluafamiljen och klanen till det arrangerade äktenskapet, vilket välkomnades av de dominerande patriarkerna som en fruktbar grund för att med våld etablera det monogama äktenskapet.

Hur progressivt det än var för Engels att placera det monogama äktenskapet som ett senare stadium av mänsklig historia, var hans givna sekvens av familjeformer långt ifrån universell.

På denna punkt överskred Engels inte till fullo den biologiska determinismen, eftersom han inte kunde förbinda reproduktionens och produktionens utveckling i enlighet med samhällsformationens utvecklingsnivå.

Familjeformernas utveckling måste studeras med hjälp av den historiematerialistiska metoden på samma vis som den omedelbara produktionens sfär, och inte på ett darwinistiskt sätt; incesttabu och reglerna för äktenskapet måste förstås socialt, dvs. som framträdande ur produktivkrafternas och produktionsförhållandenas nivå.

Med dessa modifieringar och tillägg kan ursprunget till kvinnoförtrycket fortfarande förklaras genom den dialektiska materialismens metod som användes av Engels, och kvinnofrågan kan i grunden förstås som en klassfråga.

Klassamhället och kvinnoförtrycket

Klassamhällets framträdande förde (för kvinnan) med sig den monogama familjen.

Äktenskapets karaktär varierade i de primitiva samhällena. Paräktenskap och gruppäktenskap var vanliga. I det förra fallet var det i allmänhet relativt enkelt att upplösa äktenskapet på den ena partens begäran. Även om graden av sexuell frihet i dessa äktenskapliga arrangemang varierade enormt i primitiva samhällen, kan inte monogami sägas vara den förhärskande

normen. Dess framträdande som förhärskande norm i de tidigaste klassamhällena markerade en ny historisk period för både familjen och kvinnorna.

Det lade också en ny dimension till arbetsdelningen mellan könen som intensifierade kvinnoförtrycket och som blev ett gemensamt drag för detta förtryck hos varje efterföljande klassamhälle. Den dimensionen var privatiseringen av hushållsarbetet inom den individuella familjeenheten. Som antropologen Eleanor Leacock formulerade det:

”Kvinnokönets underordnande var baserat på omvandlingen av deras samhällsligt nödvändiga arbete till en privat tjänst genom familjens avskiljande från klanen. Det var i detta sammanhang som kvinnornas hushållsarbete och övriga arbete kom att utföras under omständigheter av faktiskt slaveri.”

Trots den massiva expansionen av produktivkrafterna sedan de forntida kulturernas tid är kvinnorna fortfarande hushållsslavar.

I slavsamhällena bestod familjen inte bara (eller ens i första hand) av föräldrar och deras barn. I Aten på fyrahundratalet f.Kr. var familjen hos den nyligen uppkomna härskande klassen (Attikas stora slavägare och jordägare) organiserad runt hushållet, *oikos*.

Inom denna ram skötte kvinnorna hushållet och sysselsatte sig med vävning (för konsumtion och handel) medan männen skötte de offentliga affärerna, handeln, statens affärer osv. Kvinnor var i lag förhindrade från att själva sysselsätta sig med omfattande handel.

Samtidigt som de formellt kunde inneha egendom, kunde de inte kontrollera den. Kontroll erkändes som tillhörig deras makar eller, i fall där döttrar på grund av avsaknaden av söner ärvt familjens rikedom, manliga förmyndare (*kyrios*). Kvinnans far eller förmyndare arrangerade äktenskapet i syfte att föra rikedom till familjen.

Det behöver inte påpekas att slavkvinnorna förtrycktes av detta aggressivt patriarkala samhälle genom att användas till ekonomisk nytta och sexuell förnöjelse för den härskande klassens män. De förvägrades all rätt att ha en egen familj, eftersom slavars barn bara var sina herrars egendom.

Denna ekonomiska underordning kompletterades av en hänsynslös regim i sociala frågor. Kvinnor i Aten (Sparta var mindre rigid i sina attityder, även om krigarkulturen var förtryckande för kvinnorna på en rad andra sätt) var segregerade i sina egna områden inom hushållet och betraktades av sina makar som avelsmaskiner.

Individuell könskärlek spelade ingen roll i sammanhanget. En cynisk grekisk orator under trehundratalet f.Kr. sammanfattade attityden hos det högst utvecklade slavsamhället (Aten) före romarriket:

”Vi vänder oss till kurtisaner för vårt nöje, håller oss med konkubiner för att se efter våra dagliga behov, och gifter oss med hustrur för att ge oss legitima barn och vara trogna väktare av vår härd.”

I det antika Rom åtnjöt kvinnor (i det härskande skiktet) större personlig frihet än deras atenska föregångare. Men en relativ personlig frihet i vissa frågor innebar inte att det sociala förtrycket upphörde att existera. I allt väsentligt var den romerska familjen, *familia*, i likhet med *oikos*, ett hushåll inom vilket kvinnorna var ansvariga för alla hushållsgöromål utan att ha någon självständig kontroll över hushållets produktion.

Romarrikets sammanbrott och den långsamma och plågsamma övergången till feodalism förändrade avsevärt familjestrukturen. Barbarernas triumf innebar:

a) slutet på slaveriet som dominerande produktionssätt, b) sammansmältning av den barbariska familjen, fortfarande i stort överensstämmande med klanen, med det erövrade imperiets individuella familjeenhet.

Nytt produktionssätt, ny familj

Under en period av flera århundraden gav denna process upphov till ett nytt produktionssätt och en ny typ av familj. Feodalismen var ett produktionssätt som framträdde ur den övergångsperiod som omvandlade de tyska stammarnas klanegendom till feodalherrarnas och prinsarnas egendom.

Det livegna hushållet, som bearbetade en jordlapp på ett feodalt gods, arbetade tillsammans som en produktionsenhet, och strävade ständigt efter att förbättra den produktionsmarginal som de åtnjöt efter att ha uppfyllt sina förpliktelser gentemot feodalherren.

Självfallet var tillvaron bedrövlig för de livegna och feodalherrarna försökte förvägra dem allt utöver rena existensmedlen, men genom att eliminera slaveriet som det dominerande produktionssättet och genom att omvandla den livegna familjen till ett produktivt hushåll, spelade feodalismen, som var en dynamisk jordbruksekonomi jämfört med det senromerska riket och med de germanska klanernas primitiva jordbruksformer, en viktig roll för att föra samhället framåt efter den antika världens sönderfall.

I denna situation förändrades kvinnoförtryckets former. För den härskande klassens kvinnor blev skötsel av hushållet skötseln av tjänare och de var mindre avgörande för ekonomin än *oikos* eller *familia*. Dessutom var den härskande klassens döttrar värdefulla tillgångar vid ingåendet av allianser, vid godsens utvidgning osv. genom arrangerade äktenskap.

För de livegna var familjen å andra sidan den grundläggande produktionsenheten. Maken, hustrun och barnen bearbetade jorden gemensamt för att producera existensmedlen åt sig själva och ett överskott åt sin herre.

Men det tidigare undanträngandet av kvinnorna från lika kontroll över såväl överskottet som existensmedlen kunde inte upphävas av de livegna. Feodalherrarnas ideologi, som förfinades och uttrycktes av kyrkan, tillskrev alla kvinnor en underordnad ställning.

I det medeltida Europa drabbade det sexuella förtrycket kvinnor ur olika klasser på olika sätt. Inom den härskande klassen tolererades i stor utsträckning "hövisk kärlek" mellan en kvinna och en man (adelsman/riddare) som inte var hennes make. För den stora massan av livegna kvinnor innebar å andra sidan den kristna moralens restriktioner att sexuella aktiviteter annat än inom äktenskapet var stigmatiserade. I synnerhet otrohet var straffbar genom tortyr och till och med döden.

Kyrkans tillämpning av reglerna, såsom plikten att bikta sig åtminstone en gång om året (en åtgärd som infördes under medeltiden), garanterade att lokala präster direkt kunde lägga sig i de livegnas privatliv. Självfallet var verkligheten mer komplex än kristen moral och "avvikande" sexuell aktivitet, inklusive prästernas relationer med gifta kvinnor i byn, förblev ofta ostraffad.

På det ekonomiska planet betraktades livegna kvinnor fortfarande som feodalherrens egendom (en tydlig kvarleva från slaveriet), och på många platser i det feodala Europa var manliga livegna förpliktade att presentera sina blivande hustrur till härskaren så att han kunde utöva sin "rätt till första natten".

Bibehållandet av privatiserat hushållsslaveri vid sidan av gemensam samhällelig produktion i en och samma livegna familj var en avgörande materiell faktor i bevarandet av förtrycket för den stora massan av kvinnor under det feodala produktionssättet.

Det livegna hushållet kunde bara överleva så länge som feodalismen själv överlevde. Om man tar Storbritannien som exempel (eftersom det var den första moderna industrinationen) ledde feodalismens upplösning till den slutliga utplåningen av landets bönder.

Jordägare drev de små arrendebönderna från jorden och lade grunden för skapandet av en klass av fria arbetare, proletärer.

Fördrivna från jorden arbetade de gemensamt. Bondefamiljer upphörde att vara hushåll engagerade i samhällelig produktion (även om industriell produktion i hemmet faktiskt bevarade aspekter av hushållet under tillverkningens tidigaste faser).

I städerna och byarna under den industriella revolutionen underminerades bondefamiljen när alla dess medlemmar tvingades till fabriker eller gruvor som enskilda proletärer vilka arbetade för en arbetsgivare snarare än för hushållets bestånd. Även om övergången från feodalism till kapitalism inte alltid följt den brittiska modellen i varje land, har dess väsentliga drag och deras inverkan på familjens karaktär i allmänhet varit desamma.

I exempelvis de germanska länderna och centrala Europa hade en stor del av de livegna, vilka arbetade som tjänare på herresätena, ofta inga egna familjer. Feodalherren hade rätten att tillåta, förvägra eller kräva äktenskap.

Kapitalismen upplöste dessa fjättrar av personligt beroende. Det ledde till lösa former av samboende vilket gav upphov till en massiv befolkningsexplosion. Först senare gav den kapitalistiska staten merparten av befolkningen den lagliga rätten till sexuell aktivitet men då bara i form av ett påtvingat borgerligt monogamt äktenskap.

Det mönster för utveckling och omvandling som beskrivs här är huvudsakligen ett europeiskt mönster. Självfallet utformades formerna för och omfattningen av kvinnornas underordning utanför Europa av de skiftande typer av sociala relationer som existerade (till exempel i det asiatiska produktionssättet). Inte desto mindre är kvinnoförtrycket lokalisererat i kvinnornas ställning inom familjen, vilken är gemensam för alla klassamhällen.

Kapitalismens utveckling

Industrikapitalismen revolutionerade den mänskliga produktionens karaktär och därmed den specifika formen för kvinnoförtryck. Hushållet upphörde att utgöra den grundläggande produktionsenheten och ersattes av den kapitalistiska fabriken och jordbruket.

Arbetarfamiljen framställde inte längre sina egna existensmedel, de ägde inte längre några produktionsmedel. Kapitalismen skapade på så vis proletariatet, en klass som inte ägde något annat än sin förmåga att arbeta. Försäljningen av arbetskraft blev det enda sättet för proletärerna att överleva. Införandet av maskiner i industriproduktionen tillät att alla medlemmar av arbetarklassen – oavsett ålder eller kön – kunde användas i produktionsprocessen.

Under industrikapitalismens tidiga period, som först blev tydlig i Storbritannien, bröt de nya produktionsförhållandena upp den gamla familje- och hushållsformen genom att dra in alla medlemmar i fabriker, gruvorna och spinnerierna.

Arbetarnas förmåga att överleva och reproducera sig skadades av denna utveckling, eftersom tiden för det hushållsarbete som var nödvändigt för att reproducera arbetskraften överförts till den kapitalistiska produktionen. Detta ledde till arbetarkamp kring arbetsdagens längd och uppsättandet av gränser för det arbete som utfördes av barn och kvinnor.

Även om hushållet som den samhälleliga produktionens grundläggande enhet utplånats av kapitalismen, skedde inte detsamma med familjen. Den förblev det medel genom vilket den nya klassen av proletärer reproducerade sig själva och sin arbetskraft.

Kapitalismen höll på att undergräva proletarietets reproduktionsförmåga. Genom att tvinga varje medlem av varje arbetarfamilj att arbeta under fasansfulla villkor under långa arbetsdagar var den på väg att underminera själva familjen. När de ställdes inför en beslutsam kamp från proletarietet, insåg delar av kapitalistklassen behovet av att handla.

Objektivt sett låg bevarandet av den proletära familjen som ett medel för att reproducera arbetskraft och själva proletarietet i kapitalisternas eget intresse. Men profitmotivet gör kapitalisterna blinda för sina egna långsiktigt objektiva intressen.

Bara när arbetarklassen i handling driver fram sprickor i dess led, drivs delar av den härskande klassen att sätta sig över invändningarna från ”reaktionära” borgare och gå med på reformer som syftar till att bevara kapitalets styre i sig. Därför gav den liberala bourgeoisie i 1800-talets Storbritannien, prototypen för modern industrikapitalism, efter för trycket från proletarietet och gick med på en reform som de själva hade kommit att inse behovet av.

Kvinnor och avlönat arbete

Det fanns ingen automatik i kapitalismens plötsliga utbrott av ”upplysning” när den gick med på lagstiftning som begränsade arbetsdagen. Den var splittrad och accepterade en reform för att avvärja något värre – arbetarklassens revolutionära handlande. Det var därför som Marx helt riktigt erkände dessa lagreformer som en avgörande seger för arbetarklassens politiska ekonomi.

Införandet av en lagstiftning som begränsade alla arbetares arbetsdag, och som specifikt begränsade kvinnors och barns arbete, gav arbetarklassen den tid som behövdes för produktionen av arbetskraften. Detta var en faktor som reducerade kvinnornas deltagande i produktionen och ansvarstagande för hemarbetet.

Resultatet blev att familjeenheten, som hade rivits upp av den tidiga industrialiseringens brutalitet, reformerades och fick den modifierade och begränsade funktionen att garantera produktionen av arbetskraft. Detta ledde inte till kvinnornas totala utestängande från församhälleligad, kapitalistisk produktion, men ledde dock till att de gavs den sekundära rollen att tillfälligtvis utgöra en flexibel reservarbetsarmé.

I Storbritannien utnyttjades under perioden från mitten till slutet av 1800-talet tillämpningen av skyddslagstiftning och återskapandet av familjen av delar av arbetararistokratin i skråfackföreningarna till att utestänga kvinnor från produktionen på ett sätt som gick utöver vad som var nödvändigt för att bevara klassens reproduktion.

På detta sätt tillämpades fabrikslagstiftningen, fastän både framsynt och nödvändig för arbetarklassen, på bekostnad av kvinnornas möjlighet att spela en större roll i den sysselsatta arbetskraften. Familjen blev det enda medlet för fysisk och samhällelig överlevnad för arbetarklassen inom det brutala kapitalistiska systemet och försvarades därför av arbetarklassen.

Men denna fristad var också ett fängelse för kvinnorna. Den hade blivit institutionaliserad som ett medel för att reproducera arbetskraften. Det innebar att den redan existerande uppdelningen mellan hemarbete och samhälleligt arbete förstärktes, därigenom förstärktes kvinnoförtrycket.

Den proletära familjeenheten var under denna period därför i grunden motsägelsefull (och förblir så ända till idag). Å ena sidan var familjen den enda plats dit arbetare – män och kvinnor – kunde dra sig tillbaka för fysisk återhämtning, avkoppling och känslomässig näring. Å andra sidan förnekade dess inneboende förtryckande struktur förmågan att verkligen tillgodose dessa behov. Den var därför bara ett begränsat skydd mot den kapitalistiska förödelsen.

Arbetararistokratins roll

I länder som Storbritannien tillät arbetararistokratins välmåga den att hålla sig med hemmafruar på heltid i hemmen, och därmed imitera den borgerliga familjens "ideal". Genom arbetararistokratin förmedlades detta ideal till hela arbetarklassen. Försvar av detta ideal skrevs in på den politiska reformismens banér.

Försvar av familjen som ett medel för överlevnad omvandlades på så sätt av de reformistiska ledare som var baserade på arbetararistokratin till ett försvar av det reaktionära borgerliga familjeidealet.

Detta förklarar delvis varför proletariatets familj, tvärtemot Marx och Engels förväntningar, inte försvann. Ett annat skäl var dock att kapitalismen själv inte kunde se någon som helst annan social struktur som kunde fylla dess behov i förhållande till arbetskraften och arbetsstyrkan.

Med kapitalismens utveckling i världsskala, och i synnerhet i och med imperialismens utveckling, har utplåningen av den familj som ärvts från förkapitalistiska perioder upprepat. Under loppet av sin utveckling har kapitalismen kontinuerligt motsagt sitt "ideal" för familjen.

Under förhållanden som den afrikanska slavhandeln till de amerikanska kontinenterna ägde en utplåning av familjen och familjeideologin rum. I de imperialistiskt dominerade länderna dras män, kvinnor och barn i tider av snabb industrialisering in i lönearbete med föga skydd och hänsyn till deras förmåga att upprätthålla något hem eller familj.

Den borgerliga "normen" för familjen undergrävs på samma sätt vid ekonomiska kriser i industrisamhällen, vid arbetslöshet, vid fattigdom och vid den fysiska splittringen av familjer till följd av migration. Men den borgerliga staten erkänner bourgeoisie's allmänna samhällsintresse för bibehållandet av familjen, och "moderniserande" stater understöder familjeidealet, medan den ofta i realiteten undergräver dess förmåga att fungera som en enhet för reproduktion av arbetskraften.

I det imperialistiska Sydafrika splittras familjer fysiskt i syfte att underlätta utsugningen av svarta arbetare. Utan praktiskt taget några som helst välfärdsåtgärder till försvar för arbetarfamiljen slits den sönder i de kåkstäder och getton som omger urbana industricentra i halvkolonierna.

Från banden av hemlösa, kringdrivande ungdomar i São Paulo och Mexico City via de hänsynslöst exploaterade barn som arbetar som halvslavar i Thailands rovdriftsfabriker, är bevisen på kapitalismens beredskap att offra arbetarfamiljen för profitens skull överväldigande.

Bara arbetarklassens kamp kan stoppa denna brutala process. Marx erkände de europeiska arbetarnas seger i säkrandet av den legala begränsningen av arbetsdagen, en skyddsåtgärd som gynnade återskapandet av familjen, som en seger för arbetarklassens politiska ekonomi över kapitalisternas.

En sådan seger är nödvändig i halvkolonierna, men dess uppnående kommer oupplösligt att vara förbunden med utplånandet av den imperialistiska dominansen genom uppnåendet av arbetarklassens makt. Detta kan i sin tur garantera att arbetarklassen inte söker sin tillflykt från eländet i den borgerliga familjen, inom vilken kvinnan är förslavad.

Den borgerliga revolutionen och dess konsekvenser

Bourgeoisins familj framträdde under kapitalismen med en annorlunda roll jämfört med den proletära familjen. Dess primära funktion är reproduktionen av nästa generation av den härskande klassen och överförandet av rikedom på ett patrilineärt sätt.

Dessa funktioner krävde fortsatt kontroll över kvinnornas sexualitet och monogamin förblev väsentlig för hustrun om makens faderliga auktoritet skulle garanteras. Det borgerliga äktenskapet användes ofta av de rikaste familjerna för att säkra anhopningen av kapital. Det borgerliga äktenskapet skilde sig från de föregående epokenas äktenskap. Fram till kapitalismens seger hade äktenskap alltid arrangerats av andra människor än de inblandade parterna. Ända till denna dag är arrangerade äktenskap vanliga i en rad halvkoloniala länder, ett tecken på den efterblivenhet sådana länder förblir fångade i under imperialismens epok.

För den framträdande bourgeoisien på 1700-talet ersattes arrangerade äktenskap av äktenskapskontraktet, ett kontrakt undertecknat av två fria individer som hade beslutat sig för vem som skulle bli deras partner. För att rättfärdiga detta nya arrangemang i sin kamp mot den feodala aristokratin, grep bourgeoisien tag i och romantiserade uppfattningen om individuell köns kärlek som motiv för äktenskapet.

Men denna uppfattning var en hycklande förklädning för den uppåtstigande bourgeoisins verkliga motiv. Den försåg dem med en moralisk täckmantel mot den ”vankelmodiga” aristokratin och gav dem på samma gång möjlighet att sätta sitt speciellt brutala märke på det monogama äktenskapet.

”Kontraktet” som båda parter fritt ingick bevarade mannens dominans inom familjen och garanterade att individuell köns kärlek var medlet för att garantera en hustrus trohet inom äktenskapet. Kontraktet lämnade ändå mannen fri att praktisera individuell köns kärlek med andra kvinnor, när kapitalismen utvecklades i synnerhet med prostituerade. Men kapitalismens tidiga utveckling inkluderade också de borgerligt demokratiska revolutioner som bröt de ekonomiska och politiska fjättrar som hindrade den kapitalistiska produktionen.

Dessa revolutioner proklamerade ”människans rättigheter” men misslyckades i praktiken påtagligt med att genomföra ”kvinnans jämlikhet”, även om de borgerliga revolutionärerna ibland var beredda att skriva in detta på sina fanor i syfte att enrollera hela folkets stöd.

Demonstration för kvinnors rösträtt i Göteborg 1918

De fortsatta lagliga restriktionerna för kvinnor förvägrade dem många saker, såsom rätten att inneha och kontrollera egendom, rösträtt, rätten att inneha offentliga uppdrag, skilsmässa, rätten att få tillträde till utbildning och arbete och att ha tillgång till tillgängliga metoder för

att kontrollera den egna fertiliteten. Detta stod i klar motsättning till den borgerliga demokratis proklamerade ideal.

Kampen för dessa rättigheter var basen för det sena 1800-talets borgerliga kvinnorörelse. Trots undantag återspeglade det allmänna motståndet från den härskande klassens sida mot att bevilja dessa begränsade rättigheter, till och med till kvinnor ur dess egen klass, dess behov att försvara den familjeform som producerade arvtagare till dess egendom, och dess tvekan att ge demokratiska rättigheter som kunde anammas av de underordnade klasserna och användas i de senares kamp mot bourgeoisien.

I de flesta imperialistiska länderna gavs kvinnorna under 1900-talet många, om än inte alla dessa formella, juridiska och demokratiska rättigheter. Men dessa formella rättigheter förblir begränsade och öppna för återkommande angrepp när kapitalistiska kriser gör det nödvändigt för bourgeoisien att förstärka familjeideologin och kvinnornas ojämlika ställning.

Medan detta främst krävs för att garantera att arbetarfamiljen tar på sig ett ökat ansvar för vård av sina medlemmar, kan borgerliga kvinnor förväntas att agera som modell för den ”naturliga” familjerollen.

De rättigheter som vunnits av borgerliga kvinnor når inte upp till verklig jämlikhet, inte ens för dem själva, eftersom de inte angriper kärnan i deras eget och arbetarkvinnornas förtryck, vilket förblir familjens existens.

III. Det systematiska kvinnoförtrycket under kapitalismen

Familj och sexualitet

Under det kapitalistiska produktionssättet lider alla kvinnor av förtryck. Detta är ett resultat av deras ojämlika förhållande till produktionen. För den stora majoriteten av kvinnor, dvs. de som tillhör arbetarklassen, är deras förtryck ett resultat av deras uppgifter inom familjen.

Den materiella roten till deras förtryck är hushållsslaveriets fortsatta existens. Kvinnornas tilldelning av uppgiften att vårda barnen och utföra merparten av hushållsarbetet leder till att de är oförmögna att spela en full och jämlik roll i den samhälleliga produktionen. Kvinnorna är antingen uteslutna från samhällslivet, inlåsta i hushållet, eller där de är indragna i samhälleligt arbete, är de ofta hänvisade till arbetsområden som är förknippade med hushållsekonomin och dess färdigheter.

Därför är ”kvinnoarbete” i de stora imperialistiska länderna huvudsakligen koncentrerat till områden som detaljhandel, kläder, catering, social- och hälsovård, städning osv., trots närvaron av ett större antal kvinnor i industrin.

Där kvinnorna arbetar sida vid sida med männen i fabriker och på kontor tenderar de att begränsas till de okvalificerade, delvis utbildade och lägst avlönade sektorerna. Utbildning och träning av flickor och kvinnor är avsedd att förstärka denna ”specialisering”. Framför allt är familjen framställd som det centrala, kvinnornas första ansvar, gentemot vilket lönearbete är underordnat.

De arbeten som kvinnor utför har i hög utsträckning förblivit segregerade, trots att deras antal ökat. Kvinnor arbetar sällan sida vid sida med män med samma ställning. Lön och arbetsvillkor speglar denna segregering, vilket innebär att lagstiftning för lika lön inte har substansiellt förbättrat kvinnornas genomsnittslön i de flesta länder. I några har till och med den genomsnittliga heltidslönen gått ner i jämförelse med männens löner över de senaste decennierna. I den offentliga sektorn finns också ett stort antal kvinnliga arbetare i tjänstemannayrken som är koncentrerade till de lägsta kontoristgraderna.

I en del länder har merparten av ökningen i kvinnors yrkesarbete ägt rum i form av deltidsarbete, som kan passas ihop med hushållsansvar men också binder kvinnor till mycket låga löner och dåliga villkor vad gäller exempelvis anställningstrygghet. I andra länder är expansionen av deltidsarbete mindre betydande (exempelvis Frankrike) och det finns statlig barntillsyn i större omfattning, vilket tillåter kvinnor med små barn att arbeta.

Bilden i de halvkoloniala länderna är något annorlunda. Imperialismen är baserad på överexploatering av sådana länder och i samarbete med rovgiriga inhemska kapitalister är den fullt beredd att sysselsätta ett stort antal kvinnor, som arbetar långa arbetsdagar för ytterst låg lön, i tillverkningsindustrin.

Denna ”omstörtning” av dess egna ideologiska uppfattningar vad gäller kvinnors roll är nödvändig för det imperialistiska kapitalets överprofiter, och den kompenseras för detta genom sin ekonomiska och politiska dominans över de halvkoloniala länderna.

Den proletära familjens funktion

Arbetarklassens familj är den huvudsakliga arena inom vilken varan arbetskraft reproduceras, både genom daglig återställning av varje arbetares arbetskraft, reproduktionen av varan arbetskraft och även genom uppfostran av framtida generationer av arbetare.

Det arbete som är nödvändigt för att producera denna arbetskraft är koncentrerad till hemmet, utanför den församhälleligade produktionen. Till övervägande del utförs detta hushållsarbete av kvinnor, för vilket de inte erhåller någon direkt lön.

Snarare erhåller arbetarklassen som helhet en lön som svarar för arbetskraftens reproduktion. När en kvinna inte själv är sysselsatt i lönearbete, förväntas det att hennes mans lön skall räcka för hela familjen.

Detta leder till att kvinnor som saknar lönearbete blir extremt ekonomiskt beroende av sina makar. Uppdelningen mellan hushållsarbete och resten av det församhälleligade arbetet för kapitalet vilket äger rum i fabriker osv., är roten till kvinnornas ojämlika ställning.

Karaktären på det arbete som utförs i hemmet är i allmänhet monotont, arbetsintensivt och utförs av kvinnor i isolering från andra i liknande ställning. Detta leder till att de avskiljs från arbetets samhällliga karaktär under kapitalismen, ett församhälleligande som är en väsentlig del för arbetarklassens utveckling som en kollektiv, medveten klass som kan genomföra sociala förändringar. Detta gäller även för kvinnor, barn och en del män som är indragna i produktivt arbete i hemmet. Sådant arbete är ofta krävande och utförs dessutom utöver hushållsarbete och inbegriper överexploatering av de inblandade hemarbetarna. Kapitalismen har visat sig oförmögen att systematiskt församhälleliga det arbete som utförs i hemmen. Även om många element av arbete som tidigare utförts i hemmet, såsom tillverkning av kläder och matlagning, omvandlats till lönsamma industrier under kapitalismen, har de element av hushållsarbete som är relaterade till vård av barn, sjuka och andra beroende medlemmar av familjen, aldrig blivit adekvat tillgodosedda på ett församhälleligt sätt.

Hushållsarbete

Det är detta område av hushållsarbetet som kapitalismen inte fullt ut kan församhälleliga. Potentialen att församhälleliga dessa områden av hushållsarbete existerar. Under andra världskriget var kapitalistklassen i USA och Storbritannien villiga och förmögna att genom sina stater betala för barntillsyn, gemensamma matsalar, tvätterier, osv. så att kvinnliga arbetare kunde användas fullt ut medan männen befann sig i armén.

Men kapitalistklassen behandlar sådana perioder som undantag. Om sådana åtgärder blev normen skulle avtappningen på det totala mervärdet i det kapitalistiska samhället bli för stor för den att klara av.

Dessa tjänster, som hälsovård och välfärd, som den ibland är tvungen att stå för, hotas när kriser tvingar bourgeoisien att skära ner arbetarklassens ”sociala lön”.

Ytterligare ett skäl till varför kapitalismen inte vill och inte fullt ut kan församhälleliga hushållsarbetet, är att oberoende av om den har råd eller inte skulle det fullständigt undergräva familjen.

Familjen är inte bara en utsmyckning för kapitalismen. Det är en social struktur inom vilken förtrycket av kvinnor och ungdomar förevigas och orsaken till förtrycket av lesbiska och homosexuella. Den är grundläggande för kapitalismens själva existens.

Familjen och förtryck

Familjen spelar ytterligare en viktig roll för kapitalismen. Det är en institution genom vilken kapitalismens ideologi förmedlas till arbetarklassen. Den är den sociala struktur i vilken disciplin, lydnad, okritiska attityder, auktoritetstro och underkastelse inför social dominans, utformad i enlighet med patriarkal auktoritet och kvinnoförtrycket, vidarebefordras till och inpräglas i barnen från tidig ålder och i vilken, i de gifta parternas vardagsliv, detta förhållande av underordning upprätthålls och förnyas.

Familjen undertrycker motstånd och garanterar konformitet med borgerliga normer. Det är genom den patriarkala familjen som den första identifikationen av kön och könsroller äger rum. Misshandel av kvinnor och barn inom familjen och dess tolererande från det borgerliga samhällets sida är också medel för att genomdriva reaktionär moral, repressiv sexualitet och könsrollsidentifikation inom familjen.

Undertryckandet av sexualiteten är en integrerad del av den tidiga karaktärsutvecklingen, och som sådan spelar den en nyckelroll för accepterandet av en reaktionär borgerlig ideologi och passivitet från de styrdas sida. Sexuellt förtryck äger rum vid tillämpandet av könsspecifikt socialt beteende, förnekandet av barnsexualitet, diskriminering gentemot kvinnlig sexualitet och förtryck av homosexualitet.

Den ideala kärnfamiljen lyfts fram av kyrkan, staten, massmedia och skolorna som den modell vilken alla måste sträva efter att uppnå, även om den inte är den dominerande ”familje”-enheten i samhället. Familjens roll som förmedlare av ideologi är desto effektivare eftersom den är, eller verkar vara, en fristad för i synnerhet arbetarklassen, en källa till trygghet, emotionellt och materiellt stöd, ett försvar mot det kapitalistiska samhällets härjningar.

Vi förkastar uppfattningen att kvinnor i familjen objektivt skapar sitt eget förtryck eller medvetet står i maskopi med det. Deras isolerade situation i hemmet atomiserar arbetarkvinnorna och lämnar dem sårbara för efterblivna idéer, vilka dagligen upprepas i press, television och radio.

Deras horisonter begränsas av det omedelbara behovet att bevara familjen och av den anledningen uttrycker hemmafruar ofta reaktionära idéer och spelar en viktig roll i överförandet av dessa efterblivna och förtryckande idéer till sina barn, speciellt döttrarna som uppfostras av mödrarna i enlighet med de sexistiska regler som fastställs av det kapitalistiska samhället.

Detta är dock en avspegling av deras ställning i samhället, inte ett uttryck för deras medvetna samförstånd. Det är en efterblivenhet som föds ur förtrycket. Men detta får inte undanskymmas

de verkliga auktoritetsförhållandena inom familjen. Det är faderlig auktoritet, understödd av skolan, kyrkan och de dominerande kulturella normerna, som bestämmer framtida generationers uppfostran, även om det mesta av det praktiska arbetet med barnuppfostran utförs av modern.

Ytterligare en aspekt som bidrar till kvinnornas politiska efterblivenhet, och som återfinns allra kraftfullast bland dem som enbart är hemmafruar, är att deras makar (även de politiskt aktiva) försvårar deras deltagande i politiska organisationer och politisk kamp, även om de egentligen inte försöker förhindra det.

Hemmafruarnas politiska efterblivenhet är, i likhet med den manliga chauvinismen, omöjlig att undkomma för majoriteten i avsaknad av en massrörelse för socialistisk revolution, eller själva denna revolution vars inflytande når ända in i familjen och tar ställning för kvinnor och barn som kämpar mot patriarkala förhållanden.

Familjen och sexualiteten

Påtvingandet av monogami för kvinnorna, vilket följde med privategendomens och klassamhällets utveckling, har inneburit att kvinnor är såväl sexuellt som socialt förtryckta.

Den monogami som krävs av kvinnorna i arbetarklassen är nödvändig för upprätthållandet av en stabil familjeenhet för reproduktionen av arbetskraft. Den borgerliga familjens monogama modell, som är nödvändig för den härskande klassen för att överföra rikedomar, är på så vis påtvungad arbetarklassen men med en annorlunda social funktion.

Det sexuella förtrycket av kvinnorna är främst en konsekvens av och inte en orsak till deras underordnande inom klassamhället. Detsamma gäller för vår förståelse av könsrollernas konstruktion. Även om de processer genom vilka könsroller skapas har en grundläggande psykologisk inverkan på folk och ofta genomdrivs genom en rad subtila psykologiska medel, kan de inte övervinnas genom rent psykologiska eller terapeutiska metoder.

Det är utopiskt att tro att sociala/psykologiska frigörande övningar inom partiet eller andra arbetarorganisationer kan lösa de grundläggande motsättningar som uppstår ur konstruktionen av könsroller i det kapitalistiska samhället.

Dessa könsroller fyller framför allt en social funktion. De är nödvändiga medel för att bevara familjen under kapitalismen. Om vi inte förstår detta kommer vi att falla in i en kamp för att skapa den perfekta personligheten, fri från begränsningarna hos en konstruerad könsroll, på en rent personlig grund. Detta är utopiskt och en avledning.

Samtidigt som det är nödvändigt att övervinna några av begränsningarna i våra könsroller för att göra oss till bättre kämpar mot kapitalismen (ett resultat som i allmänhet mer beror på partiets kollektiva solidaritet än individuella viljeanstängningar eller psykologisk behandling), kommer våra personligheter att bära ärren från det samhälle vi lever i. Vi måste omvandla detta samhälle innan vi kan hoppas på att fullt ut omvandla våra personligheter och utplåna den materiella grunden för de könsroller som kapitalismen har påtvungat oss. Sexuellt förtryck och karaktärsbildning är emellertid på en och samma gång medel för att bevara klassamhället i allmänhet.

Sexuellt förtryck spelar också en regressiv roll i omvandlandet av aggressioner som föds ur klasskampen till frustration och till och med neuroser som finner sina uttryck i olika former av irrationellt beteende utifrån klasskampens utgångspunkt, eller passivitet inför de reformistiska ledarna. Men även om dessa psykologiska faktorer spelar en sådan roll, kan inte arbetarklassens "falska medvetande" reduceras till psykologins nivå. Kapitalismens atomiserande effekter och de reformistiska ledarnas demoraliserande konsekvenser är för oss de avgörande faktorerna.

Av dessa skäl avvisar vi många feministers påstående att det främsta slagfältet i kampen för frigörelse är kring frågor om sexualitet. Denna ståndpunkt leder till en betoning av personlig politik, till tron på individuella lösningar på förtrycket och utopiska scheman för sexuell frigörelse. Dessutom är det en åsikt som presenterar medicinsk vetenskap, i synnerhet psykoanalys, som lika bra, om inte överlägsna, kollektiv klasskamp som medel för att få slut på förtrycket.

Marxister ignorerar inte de värdefulla bidrag till mänsklig kunskap som lämnats av framsteg på psykologins område. Personliga problem kan lindras genom olika former av psykologisk behandling. Men vi insisterar på att psykologiska insikter inte kan lösa de grundläggande sociala motsättningar som faktiskt leder till personlig och sexuell olycka.

Nyckeln till att förstå dessa motsättningar och att lösa dem ligger i studiet av klassernas historia. Fallstudier av individer måste förstås i sina historiska sammanhang och är av kompletterande värde i utplånandet av sexuell förtryck. Detsamma är sant ifråga om masspsykologiska och politiskt psykologiska analyser.

Begränsningarna hos ett psykoanalytiskt synsätt visades av Wilhelm Reichs karriär. Genom att identifiera betydelsen av sexualpolitik som ett av elementen i kapitalismens förtryck av massorna, banade Reich väg för en rad insikter om det sätt på vilket kapitalismen formar eller snarare deformerar den mänskliga personligheten.

Men hans misslyckande med att förstå förhållandet mellan socialt liv, klasskampen och sexualiteten ledde honom till ödesdigra misstag. Han upphöjde sexualpolitiken över den ekonomiska och politiska klasskampen och började definiera nyckeln till frigörelse i rent sexuella termer (vilket ledde till hans senare besatthet av orgon som energikälla). Eftersom sexuell förtryck är en konsekvens av klassamhället och kvinnornas förtryck inom detta samhälle, kommer fullständig sexuell befrielse i verkligheten att uppstå som en konsekvens av den socialistiska revolutionen, inte före den. Varje klassamhälle har utvecklat ideologier som legitimerar utsugning och förtryck.

En reaktionär ideologi ifråga om sexualiteten har alltid mer eller mindre varit ett drag hos samhällen där kvinnor är förtryckta. De dominerande moraliska värderingarna hos ett speciellt samhälle, liksom dess idéer som helhet, är de moraliska värderingarna hos (eller snarare de som tjänar) den härskande klassen. Vartefter klassamhället har utvecklats har också medlen för att upprätthålla och genomdriva en moral som i grunden är förtryckande för kvinnor utvecklats.

Inom själva familjen påtvingas kvinnorna denna moral av sina makar och barnen av sina föräldrar. På en övergripande samhällsnivå är kyrkan och i ökad utsträckning massmedias mäktiga propagandamaskiner för en reaktionär moral.

De fastslår de skadliga morallagar i fråga om sexualiteten som avgör vad som är ”normalt” eller ”onormalt” och de stigmatiserar, ofta med grymma konsekvenser, de som inte anpassar sig till dessa lagar (i synnerhet lesbiska kvinnor och homosexuella män).

I det kapitalistiska samhället är borgerlig moral, trots sina tillfälliga liberala perioder, ett medel för att förtrycka kvinnor. I det borgerliga samhället är det fria och fullständiga tillfredsställeendet av den sexuella aptiten förhindrad eller förvrängd. Samtidigt som alla människor lider av sexuell misär som ett resultat av borgerlig moral, drabbas kvinnor i synnerhet.

De restriktioner som ålagts kvinnornas sexuella aktivitet är långt mera omfattande än de som ålagts männen. För att helga familjeinstitutionen förvägrar kapitalismen kvinnor fullständig kontroll över sin egen fertilitet och angriper kvinnliga ”äktenskapsbrytare” eller ensamstående

föräldrar långt mera systematiskt än de manliga motsvarigheterna. ”Horan” och ”hingsten” som syndrom existerar fortfarande bland breda lager i det kapitalistiska samhället.

Kvinnor avråds därför vanligen från att engagera sig i olika sexuella förhållanden. Deras rätt till sexuell tillfredsställelse (som ibland förvägras dem helt och hållet) är definierad som korrekt enbart med en enda partner och inom äktenskapet.

Stereotypa roller har utformats vilka klart undertrycker kvinnornas potential för ett likställt och njutbart sexliv. Kvinnor är antingen dygdiga eller omoraliska, medan män är tillåtna att vara (och respekteras när de är) sexuellt äventyrliga, och de blir ändå betraktade som ”goda familjefäder”. Kvinnors kroppar är objektifierade och behandlade som ting för män att njuta av, antingen fritt eller i äktenskap eller till ett pris i prostitution. Kvinnors kroppar används till att sälja produkter, som inte har ett dugg med deras kroppar att göra, till män.

Med en sådan känslolös inställning till kvinnokroppen är det knappast märkligt att övergrepp mot kvinnor är så vanliga. Kvinnor som förkastar denna stereotypa bild och försöker att uttrycka någon form av självständig sexualitet, antingen genom lesbiskhet, bisexualitet eller genom att ha flera manliga partner, förtalas, förvägras laglig rätt till sina barn och behandlas som asociala.

Kvinnor utan manlig partner eller utan barn beklagas och betraktas som otillräckliga. Och den överväldigande majoriteten av kvinnor tvingas att anpassa sig till familjelivets normer, med all den åtföljande frustration och brist på lycka som beror på dessa normer.

Prostituerade

Kvinnor som tjänar sitt levebröd som prostituerade stigmatiseras av samhället, behandlas som utstötta och i många länder som kriminella, medan deras manliga klienter frias från all skuld. Vilket klart vittnesbörd om den kapitalistiska moralens stinkande hyckleri!

Trots stora skillnader i kultur och tradition lider kvinnor över hela klotet av sexuellt förtryck. Världsekonomin epok har rivit ner varje skydd som kvinnor i primitiva samhällen kan ha åtnjutit.

I exempelvis Brasilien bokstavligen stjäls kvinnor från primitiva indianstammar och används som prostituerade för att tillfredsställa behoven hos män från en civilisation som håller på att expandera till vartenda hörn av regnskogarna. I mer utvecklade halvkolonier kan det sexuella underkuvandet av kvinnor framstå som mer subtilt, men är inte desto mindre brutalt, omfattande och förnedrande.

När det gäller de imperialistiska länderna är exemplen på institutionaliserat sexuellt förtryck mångtaliga. I vissa halvkoloniala länder (t.ex. Thailand och delar av Östafrika) har prostitution förvandlats till en massindustri i vilken tusentals kvinnor superexploateras, tvingas arbeta under fruktansvärda villkor och lämnas mycket sårbara inför (ofta dödliga) sexuellt överförda sjukdomar.

Kvinnornas ”dubbla skift”

Sedan andra världskriget har andelen kvinnor som arbetar utanför hemmet ökat dramatiskt i de imperialistiska länderna.

Den ökade andelen av kvinnor som dragits in i samhällelig produktion har en tendens att undergräva vissa aspekter av kvinnoförtrycket, och ger kvinnor som arbetar visst ekonomiskt stöd och social kontakt med resten av sin klass.

Men denna tendens har inte förändrat kvinnoförtryckets grundläggande drag, vilka vilar på den fortsatta existensen av familjen som en sfär av privat arbete för reproduktion av arbetskraften.

Eftersom kvinnorna fortfarande är ansvariga för barnens uppfostran, och fortfarande utför merparten av hushållsarbetet, har detta förblivit deras främsta ansvar. Det finns inget alternativ.

Staten har svarat för vissa tjänster som skolor, daghem, sjukhus osv. för att befria kvinnorna från några av de uppgifter som de tidigare måste utföra i hemmet, men inget av detta ersätter behovet av en central person i hemmet som tar ansvar för de övrigas sociala välbefinnande.

Det faktum att kvinnor fortfarande måste spela denna roll innebär att deras förmåga att delta på lika villkor i arbetsstyrkan undergrävs.

Kvinnor måste ta ledigt, inte bara för att föda, utan också för att se efter mindre barn under skollov, medlemmar av familjen som är sjuka osv.

Det faktum att så många kvinnor med beroende barn och föräldrar arbetar medför inte en verklig minskning i kvinnornas hushållsansvar.

Snarare visar det arbetarfamiljens ökade beroende av lönen från två vuxna där de tidigare kunde klara sig, åtminstone under perioder av deras liv, på en inkomst.

Kvinnor med barn är tvungna att arbeta för att försörja sina familjer. Det arbete de utför är i allmänhet organiserat för att passa ihop med ansvaret för hemmet – de skift kvinnor arbetar, som kväll, natt, skoltid – för att tillåta kvinnor att kombinera deras två roller på bekostnad av social tid för dem själva och deras familjer.

När ett barn är sjukt eller en släkting blir mera beroende (såsom äldre och invalider), är det i allmänhet kvinnorna som måste lämna sina jobb.

Sexistisk ideologi och pornografi

Genom att föreviga allas sexuella misär och genom att objektifiera kvinnornas kroppar har klassamhället alltid gjort kvinnor sårbara för extremt aggressiva handlingar från män – systematiska övergrepp, våldtäkt och hot om övergrepp.

I motsats till radikalfeministerna betraktar vi inte manligt våld som den verkliga kärnan i kvinnoförtrycket eller med deras termer som ett uttryck av ”manlig makt” över kvinnor.

Sexuella övergrepp och fysiskt våld är inte en enkel förlängning av de ”normala” förtryckande relationerna mellan män och kvinnor. De höga nivåerna av sexuella övergrepp mot kvinnor speglar det speciella inflytandet från sexistisk ideologi som förnedrar kvinnor.

Statens och den borgerliga ideologins (inklusive kyrkans) relativa tolerans gentemot fysiska, sexuella och psykiska övergrepp mot kvinnor i familjen, på arbetet och i samhällslivet, återspeglar klassamhällets institutionaliserade sexism. I arbetarklassen återspeglar sådana övergrepp den demoralisering och splittring som ställer arbetare mot varandra, i kombination med den allmänna brutalitet som är karaktäristisk för klassamhället.

Existensen av förtryckande, sexistiska restriktioner och deras skadliga effekter på människor, ger upphov till våldtäkter och systematisk brutalitet. Existensen av sexuellt våld och fysiska övergrepp är en verklig faktor i terrorn mot kvinnor (vilket resulterar i att kvinnor är rädda för att gå ut på natten, osv.).

Sexistisk ideologi frodas i det kapitalistiska samhället. Dess syfte är att legitimera kvinnornas underordning i sociala och sexuella sammanhang. I mediebilderna av kvinnor leder ofta objektifieringen av kroppen till förnedring. En människa blir huvudsakligen en sexmaskin i männens tjänst och utan någon egen vilja.

Förekomsten av sådana bilder och omfattningen av sexistisk ideologi i media har lett en del kvinnor till att betrakta pornografi som det viktigaste uttrycket för kvinnoförtrycket.

”Porr är teorin, våldtäkt är tillämpningen” är ett populärt uttryck bland många feminister, såväl radikala som socialistiska. I själva verket är utpekandet av pornografi som kvinnornas fiende nummer ett fel i flera avseenden.

För det första jämför det alla sexuella bilder av kvinnor med bilder som verkligen förnedrar kvinnor. Det jämför all pornografi med våldspornografi. Det är ett fullständigt subjektivt synsätt som teoretiskt utesluter möjligheten av erotiska framställningar som inte är förtryckande. Det förvägrar kvinnor deras potentiella njutning av erotiska framställningar av deras sexuella önskningar och fantasier. Det är kort sagt en feministisk form av pryderi. Därför är vi inte för att kräva ett förbud mot pornografi oavsett om den definieras som förtryckande eller inte.

Det andra problemet med antiporraktivisterna är att det enda sätt som deras mål kan realiseras på är att kräva att staten ska förbjuda pornografi. I praktiken innebär detta att stärka statens repressiva makt, dess förmåga att lägga sig i folks privatliv på ett förtryckande sätt.

Som en av väktarna av en reaktionär moralkodex kommer staten alltid använda sin makt till att förbjuda porr gentemot lesbiska och homosexuella publikationer. Staten kommer att avgöra vad som är ”obscent”.

Det tredje problemet med att göra angrepp på porr centralt i en strategi för att bekämpa sexism, är att sexistiska bilder är ett symptom på kvinnoförtryck, inte orsaken till förtrycket.

Kampanjer mot porr har därför fel när de framställer den som ”teorin”, dvs. orsaken, bakom våldtäkt och förtryck i allmänhet. Dessa misstag rörande pornografi har förödande politiska konsekvenser.

I synnerhet har det lett delar av den feministiska rörelsen i Storbritannien och USA till allianser med den moraliska majoriteten och dess brittiska motsvarighet under ledning av Mary Whitehouse.

Som revolutionärer är vi dock inte neutrala i strider om sexistiska bilder inom arbetarrörelsen och media.

Vi är beslutsamma kämpar mot sexistiska bilder och stödjer alla kampanjer för att få slut på publicering av sexistiska bilder i arbetarrörelsens tidningar, kvinnors ansträngningar för att få stötande affischer eller annonser nerplockade på arbetsplatser, kampanjer kring sexuella trakasserier mot kvinnor på jobbet och för konkreta åtgärder som skyddar kvinnor mot hot om våldtäkt, såsom bättre belysning och transportmöjligheter, fri utbildning i självförsvar osv.

I media försvarar vi kampen för rätten att replikera på artiklar eller bilder som förnedrar kvinnor. Vi uppmanar tryckeriarbetare att bidra till att förverkliga detta krav genom att vägra trycka sådana artiklar eller bilder såvida inte rätten att gå i replik för facket, dess kvinnosektion eller en relevant kampanj/organisation garanteras.

Dessa metoder, metoder för direkt aktion, leder till fruktbara diskussioner med manliga arbetare om sexismens karaktär och varför den är så splittrande, liksom en faktisk minskning av propaganda för kvinnors underordning eller förnedring.

IV. Andra systematiska kvinnoförtryck under kapitalismen

Samhällsklass och religion

Religionen utgör ett viktigt slagfält mot sexistisk ideologi. I alla klassamhällen spelar religiösa idéer, som upprätthålls av organiserade kyrkor som ofta är knutna till staten, en nyckelroll i sanktionerandet och genomdrivandet av kvinnoförtryckets ideologi.

I väst har kristendom och judendom, som båda grundas på ideologier som konsoliderats i förkapitalistiska och intensivt patriarkala samhällen, i århundraden predikat doktrinen om kvinnans underordning. Denna doktrin får praktiska konsekvenser för miljontals kvinnor.

Den katolska kyrkans påbud om preventivmedel och abort är tydliga exempel. I de imperialistiska länderna kan dessa påbud ge upphov till den misär och de umbäranden som är förknippade med oönskade graviditeter och barn. I halvkolonierna förvärras det av den större grad av fattigdom som existerar.

I Latinamerika, en kontinent som domineras av katolicismens ideologi, leder kyrkans reaktionära doktriner, trots befrielsesteologin, bokstavligen till massmord på kvinnor. Förnekandet av fri abort på begäran utrotar inte aborter. Snarare öppnar det dörren för bakgatornas slaktare och många kvinnors onödiga död.

Syftet med sådana påbud mot abort och preventivmedel är att garantera att kvinnor inte kontrollerar sin egen fertilitet. Eftersom sex främst är till för reproduktion, får kvinnor dessutom av kyrkan lära sig att sexuella aktiviteter utanför äktenskapet och för nöjes skull är förbjudna. Både kristendomens och judendomens detaljerade mytologi understödjer deras reaktionära lära om kvinnan. Myten om Eva, berättelsen om Lots olydiga hustru i Gamla Testamentet, kulten av Jungfru Maria, alla framställer de kvinnor som villiga tjänare åt mäns behov, och som likt Lots hustru straffas när de inte lyder order från patriarken.

Den gemensamma grunden i dessa religiösa ideologier är heligförklarandet av familjen och dess struktur runt en dominerande man. Familjens karaktär har förändrats i olika klassamhällen och religionen har återspeglat detta i subtila doktrinförändringar.

Men det reaktionära innehållet i religionens lära om kvinnan och familjen har inte kvalitativt förändrats över århundradena. De är de tydligaste manifestationerna av tendensen hos det döda förflutna att tynga ned dagens levande.

Det är sant även där den religiösa ideologin lägger sig till med frigörande utsmyckningar. På senare tid har detta ägt rum inom den katolska kyrkan i och med befrielsesteologins framväxt, i synnerhet i Latinamerika. Trots att den rättfärdigar våld mot imperialistiskt förtryck, förblir denna teologi knuten till kyrkans reaktionära läror ifråga om alla sociala nyckelfrågor som berör kvinnor.

I slutändan är all religion, oavsett nyanser, reaktionär i förhållande till mänskliga framsteg i allmänhet och i förhållande till kvinnornas frigörelse i synnerhet, därför att de delegerar självaktivitet och ansvaret för mänsklig verksamhet till en makt som befinner sig utanför människan. De förstärker känslan av människors maktlöshet och begränsar därigenom möjligheten till mänskligt självbestämmande.

Islam, hinduism och buddism

Österns religioner är inget undantag. De är inte kvalitativt annorlunda från de i väst. Hinduism, buddism och islam kan i många avseenden skilja sig från kristendom och judendom, men deras läror tilldelar kvinnor, i likhet med alla religioner som är uppfunna av människor i syfte att rättfärdiga den existerande ordningen, en underordnad roll i samhället och i familjen.

Idag utgör islam förtruppen för kontrarevolutionen mot kvinnor i Nordafrika och Främre Asien. Behandlingen av kvinnor som boskap i Afghanistan, där brudpris fortfarande är i kraft bland de rebelliska islamska stammarna, och utrotandet av "västerländskt" inflytande på kvinnor i Irans islamska republik genom det påtvingade återinförandet av huvudduken och lagar som bestraffar otrohet, visar de faror som islam utgör för kvinnor.

Ingen mängd av antiimperialistisk retorik, ingen mängd floskler om islams respekt för kvinnan, kan förändra det faktum att dess praktiska inverkan på kvinnors liv är destruktiv.

Marxister har en plikt att bekämpa organiserad religion samtidigt som de respekterar rätten för individer till religiös trosfrihet och dyrkan. Vi kan inte uppfatta religion som bara en privatsak. Vi kämpar för att bryta den religiösa ideologins grepp genom militant materialistisk propaganda. Vi kämpar mot försöken från kyrkornas sida att kontrollera människors privatliv genom att kämpa för religionsfri sexualundervisning, fri abort och fria preventivmedel på begäran för kvinnor osv. Och vi kämpar för att förverkliga det grundläggande borgerligt demokratiska kravet på att alla kyrkor åtskiljs från alla stater.

Klassfrågan, än en gång

Upplevelserna av kvinnoförtrycket är olika för kvinnor i olika klasser. För kvinnor i den härskande klassen och en del yrkeskvinnor är många av livets och arbetets aspekter som tidigare förnekades dem – som styrelseposter, tillgång till yrken osv. – nu öppna för dem.

De kan också köpa vissa ”friheter” genom att anställa kvinnliga arbetare för att utföra deras hushållsarbete och uppfostra deras barn. För kvinnorna i de rikaste familjerna innebär det att de kan vara lika sysslolösa som sina aristokratiska föregångare.

Det innebär dock inte att de är jämlika med männen i deras egen klass. De förvägras fortfarande många juridiska rättigheter som rör arv och ägande, och deras roll förblir väsentligen som underordnade hustrur eller döttrar, beroende av sina familjers manliga överhuvud.

I det avseendet är inte den härskande klassens kvinnor undantagna från förtrycket av deras kön. Men de förblir del av en improduktiv härskande klass, och spelar ofta en nyckelroll i upprätthållandet av ideologin om kvinnornas underordning genom sitt arbete i kyrkor, inom välgörenhet eller som medlemmar av härskande eller kungliga familjer vilka arbetarklassen förväntas se som förebilder.

Situationen för kvinnorna i den traditionella småbourgeoisien (hantverkare, bönder, små familjeföretag) är helt annorlunda. Det finns en bred variation inom denna klass, men för många sammanfaller social exploatering och sexuellt förtryck med de personliga relationerna mellan män och kvinnor.

Dessa kvinnor är ofta direkt exploaterade som anställda i familjeföretaget och utför hushållsarbete för makar och barn.

Den traditionella auktoritära kärnfamiljens struktur har bevarats utan intrång ända fram till idag; en minoritet av sådana kvinnor står inför en situation av flerfaldig exploatering och förtryck som i viss utsträckning lindras genom en högre levnadsstandard jämfört med den genomsnittliga arbetarklassen.

För kvinnor från medelklassen har förbättrad tillgång till utbildning, karriär och egendom möjliggjort en avsevärd förbättring av deras liv.

I de imperialistiska länderna har tillgången på bättre preventivmedel och säkrare abortmetoder medgett en nivå av kontroll över fertiliteten som tillåter att en karriär kombineras med ett sexuellt och personligt liv, vilket i tidigare generationer ansågs ömsesidigt utesluta varandra. Dessutom kan nu dessa kvinnor, vars inkomst tillåter dem att köpa andra kvinnors tjänster till att utföra hushållsarbetet och barntillsynen, kombinera arbete med familjeliv.

Men deras synbara jämlikhet har inte frigjort dem fullständigt från sitt förtryck. Kvinnor är fortfarande mycket underrepresenterade på högre yrkesnivåer, befordringsmöjligheter försvåras genom manliga chefers fördomar och karriärer är vanligtvis inte tillräckligt flexibla

för att tillåta kvinnorna att ha ens kortare ledigheter för att få barn och ändå bevara sin lön och ställning.

Inom hushållet är dessa ”medelklassens” kvinnor fortfarande underkastade sina mäns dominans, och kan utsättas för sexuella och fysiska övergrepp, men i likhet med deras verkliga borgarsystrar kan deras upplevelse av förtryck avvärjas i mycket större utsträckning än för de flesta arbetarkvinnor, eftersom de kan köpa sig ur mycket slit och till och med våldsamma situationer. På så sätt närmar sig villkoren för de bättre betalda och kvalificerade villkoren för medelklassens och småbourgeoisins kvinnor vad gäller familjestruktur, ideologi, rollmodeller och levnadsstandard.

Vid den andra extreman, inom trasproletariatet, bland de långvarigt arbetslösa och mest exploaterade och eländigaste skikten i arbetarklassen, är prostitution, familjens upplösning, våld och kriminalisering vardagliga drag hos kvinnoförtrycket.

Förtrycket av arbetar- och bondekvinnor

För den stora massan av arbetarkvinnor, och detta inkluderar många kvinnor som saknar akademisk utbildning och som kan hänvisa till sig själva som medelklass på grund av att deras arbete inte är manuellt (t. ex. tjänstemän, lärare, sjuksköterskor osv.) upplevs förtrycket på ett annat sätt.

Majoriteten måste kombinera arbete i en fabrik eller på ett kontor med det primära ansvaret för hushållsarbete och barntillsyn i hemmet. Det dubbla skiftet kan bli mödosamt i synnerhet för de kvinnor som arbetar nattsift och sedan kommer hem för att arbeta merparten av dagen med hemarbete och matlagning. Resultatet blir att de får för lite sömn och ingen tid för avkoppling.

Arbetarkvinnor har sällan tillräcklig barntillsyn för att klara sina behov som arbetare (i motsats till de barnflickor eller privata daghem som borgerliga och högavlönade kvinnor kan anställa), och deras låga inkomst och dåliga arbetstrygghet innebär att de fortsätter att vara ekonomiskt beroende av sina makar.

Uppenbarligen tillåter det ökande antal kvinnor som har egen lön en viss ekonomisk självständighet, men sällan tillräckligt för att möjliggöra för en kvinna att välja att lämna sin make om hon så önskar och fortsätta att behålla sina barn utan större problem med ekonomi och bostad. Detta är till och med ännu mer fallet för kvinnor som är beroende av statsbidrag, vilka i alla de viktigare imperialistiska länderna är baserade på uppfattningen att familjen är en enhet med ett manligt överhuvud plus beroende hustru och barn. Därför är det ofta bara mannen som kan göra anspråk på bidrag. Ensamstående kvinnliga föräldrar har ofta stora svårigheter med bidrag och bostäder.

Bondekvinnorna uppgår till miljoner i den av imperialismen dominerade världen och lider av extremt förtryck. Uppfattningen att en latinamerikansk bondekvinna i grunden har något gemensamt med kvinnorna i världens härsarklasser är skrattretande.

Det förtryck som bondekvinnor lider under, i synnerhet fattiga bondekvinnor, är mångfaldigt. Inom arbetets ramar måste en bondekvinna se till skörden, djuren, underhåll av hushållet och skötseln av dess budget och att ta produkterna från den jord hon själv brukar till marknaden, sälja dem och inhandla de varor som hon och hennes familj behöver för att leva.

Lägg till denna ändlösa rad av sysslor barnafödande och uppfostran och vi kan tydligt se omfattningen av det förtryck som bondekvinnan utstår. Bondekvinnan är verkligen, och i högre utsträckning än bönder i allmänhet, ”historiens packåsa”.

Våld mot kvinnor

Arbetarkvinnor är utsatta för våldets brutalitet och sexuella övergrepp både i hemmet och genom sexuella trakasserier på jobbet. Medan sexuella och fysiska övergrepp på inget vis är begränsat till arbetarkvinnor, är de mindre förmögna att ”köpa” sig ur situationen genom att flytta från huset, lämna jobbet, använda bilar osv., vilket ger viss trygghet mot angrepp på gatan.

Självfallet förväxlar vi inte (och inte heller ursäktar vi) det tillfälliga våld som flammnar upp i familjen på grund av det dagliga livets påfrestningar i det kapitalistiska samhället, med den systematiska brutaliteten från en del män mot en del kvinnor.

Men brutalitet i hemmet, om än hemsk för de drabbade individerna, måste ses i ett perspektiv. Det är inte ett uttryck för eller ett medel för att föreviga ”manlig makt”. Det är en produkt av de frustrationer som gör det dagliga livet under kapitalismen miserabelt och otacksamt. Det kan inte jämföras med det systematiska användandet av våld, i synnerhet av många diktaturer i den halvkoloniala världen, som riktas mot kvinnor och män och med avsikt att bevara makten åt den halvkoloniala bourgeoisien och deras imperialistiska uppdragsgivare.

I dessa länder är diktatorerna, inte makarna, de verkliga förövarna av systematiskt våld mot kvinnor. Vi överdriver därför inte frågan om våld mot kvinnor i de imperialistiska länderna på det sätt som feminister gör i syfte att underbygga uppfattningen att manlig makt existerar och utövas genom systematiskt manligt våld.

Det finns hur som helst inget inneboende manligt i våld. Att påstå det är att ge efter för den fullständigt reaktionära ideologi som framställer kvinnor som oundvikligen svaga, försvarslöst passiva objekt.

Kvinnliga klasskämpar över hela världen, från Nicaragua under revolutionen mot Somoza till Storbritannien under gruvarbetarstrejken 1984–85, har visat att de är förmögna att kämpa fysiskt mot de verkliga upprätthållarna av deras förtryck, kapitalisterna och deras stat.

Skillnader inom arbetarklassen

Förhållandet mellan män och kvinnor är också annorlunda i arbetarklassen. Familjen förblir ofta den sista fredade zonen för arbetarklassen när kapitalismen är oförmögen att genom samhällets åtgärder tillhandahålla det stöd som är nödvändigt för individer och i synnerhet beroende. Det är också den arena där det mesta av socialisering, stöd och kärlek återfinns för arbetarklassens kvinnor och män. Familjen är därför något som försvaras av arbetare, manliga såväl som kvinnliga. I motsats till högavlönade och borgerliga kvinnor är det inte makarna eller manliga arbetare i allmänhet som är det grundläggande ursprunget till deras problem. För kvinnor i den härskande klassen är det deras egen klass som producerar deras ojämlikhet och underordning. Det är männens obstruktion som förvägrar dem verklig jämlikhet.

Men för arbetarkvinnor är det inte manliga arbetare som är deras ”fiende”. Det är det kapitalistiska systemet och därför den härskande klassens män och kvinnor, som skapar både exploateringen och förtrycket av arbetarkvinnor.

Detta demonstreras i mäns och kvinnors gemensamma kamp, som när kvinnor i ett område är aktiva i bygget av stöd för sina mäns kamp (koppargruvarbetarna i Bolivia och kolgruvearbetarna i Storbritannien är utmärkta exempel på denna enhet). För både män och kvinnor är det arbetsköparna som är deras sanna fiende.

Men det är dock sant att manliga arbetare i allmänhet har bättre betalt och bättre arbetsförhållanden än kvinnor. De gynnas också av det faktum att kvinnorna utför merparten av de trista hushållssysslorna, ofta förutom avlönat arbete.

Familjens struktur, den manliga dominansen och den överväldigande sexistiska ideologi som bidrar till att föreviga denna situation, leder män till att handla på sätt som direkt förtrycker kvinnor. De förvägrar kvinnor kontroll över deras gemensamma familjeliv, de bestämmer hur mycket av deras lön som skall användas till "hushållet". I en del fall begår de brutala fysiska och sexuella övergrepp mot sina hustrur och andra kvinnor.

Denna splittring inom klassen försvagar dess kollektiva styrka. Den har lett till fall där manliga arbetare organiserat sig för att hindra kvinnor från att få tillgång till vissa arbeten, i synnerhet hantverk och andra yrkesarbeten, och män har uppträtt som strejkbrytare mot kvinnors strejker för lika lön. Dessa manliga arbetare tror att kvinnliga arbetare är ett hot mot deras egna löner och arbetsförhållanden, och därför kan de agera som ett reaktionärt hinder för kvinnor.

Vem tjänar på kvinnoförtrycket?

Det är därför inget tvivel om att män faktiskt åtnjuter verkliga materiella fördelar som ett resultat av kvinnoförtrycket. Men dessa fördelar är antingen efemära (statusen som mannen i huset), övergående (tillgång till vissa arbeten under vissa perioder) eller i historisk skala mindre (behöver inte utföra lika mycket hushållsarbete).

Visst behöver den manliga dominansen ideologi – den "machoidentitet" som ofta existerar inom arbetarklassen och understöds av de materiella privilegier som manliga arbetare faktiskt åtnjuter och i en del fall försvarar – ständigt bekämpas av det revolutionära partiet och den massomfattande proletära kvinnorörelsen.

Men de materiella fördelar som män har innebär inte att de exploaterar kvinnor ekonomiskt. De tillägnar sig inte och kontrollerar inte frukterna av kvinnornas hemarbete. Och gentemot de relativa privilegier manliga arbetare faktiskt åtnjuter i hemmet eller på arbetet, är de nackdelar de ställs inför som följd av kvinnornas sociala förtryck omfattande.

Den splittring inom arbetarklassen som blir resultatet av kvinnoförtrycket försvagar klassen som helhet och lämnar den sårbar mot ekonomiska, sociala och politiska angrepp från arbetsköparna. Möjligheten att störta det system som både exploaterar alla arbetare och socialt förtrycker kvinnor minskas av denna splittring.

I detta avseende är de manliga förmånerna inte avgörande. De innebär inte att män har en historisk andel i förtrycket av kvinnor, på samma sätt som de fördelar som åtnjuts av en del arbetare gentemot andra inte ger dem en historisk andel i kapitalismen.

Manliga arbetare har tvärtom ett historiskt intresse av att störta kapitalismen och därigenom utplåna grunden för det sociala förtrycket av kvinnor. Därför är de verkligen strategiska allierade till arbetarkvinnorna i kampen mot förtryck och exploatering. I själva verket försvagas arbetarklassen av denna splittring, och förmågan att kollektivt kämpa för att störta det system som producerar både exploateringen och förtrycket av den försvagas.

De vinster som manliga arbetare kommer att erhålla av kvinnans slutliga frigörelse från familjen – det kollektiva ansvaret för välfärd, frihet i relationer, sexuell frigörelse och socialismens ekonomiska erövringar – innebär alla att manliga arbetare ytterst inte har någon avgörande fördel av utan snarare lider som ett resultat av kvinnoförtrycket.

De fördelar över kvinnorna som de uppfattar leder enskilda män, och män kollektivt i sina fackliga organisationer, till att felaktigt tro att deras situation bäst tjänas av fortsatt deltagande i kvinnoförtrycket.

Imperialismen och kvinnoförtrycket

Från sin början har kapitalismen varit expansionistisk. Den har skapat en kapitalistisk världsekonomi. Men under sin historia har den utvecklats på ett sammansatt och ojämnt sätt.

Kolonialism och sedan imperialism (från det sena 1800-talet och framåt) delade världen mellan stormakterna, plundrade resurser och arbete och exploaterade dominerade områden – kolonierna eller halvkolonierna – till monopolkapitalets förmån.

Under sin expansion och sin dominans av världen utplånade det imperialistiska kapitalet både de existerande ekonomierna och de sociala relationerna i de förkapitalistiska produktionssätten i den imperialistiskt dominerade världen.

Det utplånade jordbruk för självförsörjning, medförde ruin för inhemska textilindustrier, förstörde systemen av förpliktelser och stöd i bondbyarna och undergrävde feodala och religiösa auktoriteter.

Men där kapitalismen "river ner kinesiska murar" river den också sönder de gamla samhällenas sociala väv, inklusive familjestrukturerna, inte i syfte att främja framsteg utan för att underlätta den koloniala förslavningen av de folk den erövrade.

Konsekvenser för kvinnorna

För kvinnor liksom för de arbetande massorna som helhet skapade denna utveckling de materiella villkoren för befrielse från den ofta brutalt patriarkala familjestruktur som var förhärskande före det imperialistiska kapitalets ankomst, men fördjupade och skärpte på samma gång den exploatering och det förtryck de utstod. Införandet av kapitalistisk industri, kapitalismens invasion av landsbygden, lossandet av de feodala banden, ledde till skapandet av arbetarklassen, den klass som är förmögen att fullständigt göra slut på exploatering, förtryck och klassamhälle.

I den imperialistiska epoken har denna väg öppnats för massan av koloniernas och halvkoloniernas arbetar- och bondekvinnor. Underordning under familjens manliga överhuvud, vidskepelse, okunnighet och slaveri – vilket var normen för familjelivet under århundraden – kan avskaffas en gång för alla.

Och just precis därför att vi befinner oss i imperialismens epok, är ändå potentialen för sådana framsteg blockerad och till och med fullständigt förhindrad i en del länder, områden och sektorer, genom imperialismens reaktionära strupgrepp.

Sammansatt och ojämn utveckling har skapat de materiella förutsättningarna för och hindren för kvinnors befrielse i den imperialistiskt dominerade världen. Bara revolutioner ledda av arbetarklassen och inriktade mot kapitalismens utplåning kan helt och hållet använda dessa förutsättningar och förstöra dessa hinder.

Kvinnorna och familjen under kapitalismen

Kvinnornas roll i produktionen och reproduktionen påverkas allvarligt av imperialistisk exploatering. Proletarisering kan innebära ett ändlöst helvete av kringflyttande eller jordlöst arbetande eller arbetslöshet och ett hem i kåkstäderna för miljoner kvinnor.

För kvinnor i de mer utvecklade halvkolonierna, som Sydkorea, kan det innebära överexploatering medan de är unga följt av armod så snart arbetsförmågan har kramats ut som ett resultat av årtal (ofta inlett vid tio års ålder) av långa arbetsdagar och usel betalning.

Och för miljoner andra kvinnor leder denna process obevekligt till prostitution (en omfattande industri i länder som Thailand) eller till att bli exporterade som tjänare/hustru (i själva verket

slav) åt män i väst (filippinska fruar till salu och exporten av unga kvinnor från Sri Lanka är båda vämjeliga exempel på denna kvinnohandel).

Bondekvinnor lämnas med den dubbla bördan att ta hand om hushållet och arbeta på jorden. Där jord beslagtas eller där klassdifferentieringen på landsbygden lämnar de fattigaste utan jord, kan kvinnor lämnas att sörja för familjen utan några medel att försörja sig med undantag för hoppet att en make som arbetar i staden ska skicka pengar.

Giftermål och traditionella familjestrukturer utplånas eller återskapas i former som intensifierar det förtryck som kvinnor utsätts för. Och proletära kvinnor som flyr landsbygden finner ofta sina inkomster smälta ihop av behovet att underhålla den jordlösa familj de lämnat bakom sig. Vanligast är dock att kvinnor dras in i produktionsarbete för lägre löner än män och är ofta begränsat till säsongarbete. Allt detta ökar risken för att kvinnor tvingas till prostitution eller faktiskt slaveri som de enda alternativen till svält.

Förtrycket på landsbygden

För de kvinnor som stannar kvar på landsbygden, i synnerhet i Afrika, har introduktionen av modernt jordbruk, och i synnerhet kontantskördar lett till att kvinnor förlorar kontroll över (matrilinjärt ärvd) jord och livsmedelsproduktion, trots det faktum att de fortfarande utför merparten av arbetet.

Tvånget att fortsätta arbeta under dessa ogynnsamma villkor utgörs av nödvändigheten att producera existensmedlen för unga och äldre beroende. Tidigare former av kvinnoförtryck – hemgift, brudköp, kvinnlig omskärelse, polygami – utplånas inte av imperialismen även om deras sociala bas kan undergrävas.

Miljoner kvinnor, i synnerhet i Afrika och i en del islamska länder utsätts för klitorisomskärelse eller kyskhetsbälte. Tiotusentals i södra Asien bär bördan av arbete i makens familjehushåll.

Den delvisa utplånningen av de traditionella familjestrukturerna och förpliktelserna kan lämna kvinnorna mindre skyddade, och kan exempelvis leda till sådana fador som en ökning av hustrubränning i Indien. Och de framsteg som kapitalismen medför, såsom utbildning och hälsovård, gynnar bara en handfull människor i den imperialistiskt dominerade världen.

Kvinnornas läskunnighet ligger fortfarande lägre än männens. Och trots medicinska framsteg har massan av kvinnor i halvkolonierna ingen som helst kontroll över sin egen fertilitet. I Afrika och Asien dör en halv miljon kvinnor varje år i barnsäng.

Med tanke på dessa förtryckande villkor är det inte att undra på att kvinnor i tusental har gått med i kampen mot imperialismen i kolonierna och halvkolonierna. I Vietnam, Nicaragua, Filippinerna, Angola och Mozambique har kvinnor tagit till vapen i en modig kamp mot de tungt beväpnade imperialistiska eller av imperialisterna uppbackade regimerna.

Arbeter- och bondekvinnornas intressen har ändå gång på gång förråttas av antingen de småborgerligt nationalistiska ledarna, vilka vid makten har drivits till att söka en ny uppgörelse med imperialismen, eller av de stalinistiska ledarna vars byråkratiska styre reproducerar många av de värsta dragen i det kapitalistiska familjelivet.

I en del fall, som i Iran, har den traditionellt underordnade roll som kvinnor spelat inneburit att de efter revolutionen mot shahen utsattes för en skrämmande kontrarevolution i händerna på mullorna.

I andra fall har kvinnorna gjort verkliga framsteg, i synnerhet i form av läskunnighet, hälsovård och ibland till och med demokratiska rättigheter. Men utan störtandet av kapitalismen eller av de stalinistiska härskarna i de urartade arbetarstater som framträtt ur

antiimperialistiska strider kommer alla framsteg som gjorts av kvinnor visa sig vara temporära, avbrutna, eliminerade eller tömda på innehåll av fortsatt imperialistisk exploatering, IMF:s krav eller behoven hos en parasitär byråkrati som presiderar över de planerade ekonomierna.

PDPA:s villighet i Afghanistan att offra kvinnornas alfabetiseringsprogram som en del av dess uppgörelse med de reaktionära islamska rebellerna, är bara ett exempel på det förräderi mot kvinnofrigörelsens sak som stalinismen är kapabel till.

Den småborgerliga nationalismen har redan och kommer om igen att förråda på exakt samma vis. Bara den permanenta revolutionens program, i vilket uppnåendet av meningsfulla demokratiska rättigheter och av en progressiv lösning på jordfrågan är oskiljaktigt förbundna med uppnåendet av arbetarklassens makt och socialism, kan ge kvinnor utsikter till en framgångsrik avslutning på deras kamp mot förtrycket.

Slaveri, rasism och kvinnoförtryck

Ett drag i den tidiga kolonialperioden var västafrikaners tvångsmässiga avlägsnande och förslavande i stor skala vilket organiserades av europeiska handelsmän och plantageägare på de amerikanska kontinenterna. Familjer och samhällen slets bokstavligen talat itu.

Både arbetskraften och den reproduktiva förmågan kontrollerades strikt och exploaterades av slavägarna. Förslavade kvinnor förvägrades all frihet att välja i sexuella och personliga relationer och blev som ägarnas egendom systematiskt våldtagna och förnedrade av dem.

Förslavade kvinnor var nästan helt och hållet ansvariga för sina barns uppväxt men hade ingen kontroll över deras framtid. Det är därför inte förvånande att svarta kvinnor befann sig i förgrunden i kampen mot slaveriet i USA.

Slaveriet har lämnat sina märken på de samhällen som berördes av det. I synnerhet bidrog den till rasismens tillväxt och på så vis till den trefaldiga börda av förtryck som svarta kvinnor i arbetarklassen på de amerikanska kontinenterna och i Europa utsätts för. Systemet med arbetskontrakt producerade inte lika extrema varianter av underordning och förtryck, men även det påtvingade kvinnorna extra bördor när de utan stöd lämnats som ansvariga för familjen i och med att manlig arbetskraft krävdes av imperialisterna.

På 1900-talet har de förödande effekterna av imperialismen på halvkoloniernas ekonomier skapat en global kringflyttande arbetskraft. Kvinnor i denna grupp lider av specifika former av diskriminering och en fruktansvärd börda av förtryck i "världländerna".

Institutionaliserad rasism och allmänna manifestationer av rasism i form av nationell chauvinism förhindrar merparten av dessa kvinnor från att dra nytta av en del av de erövringar som kvinnor i de imperialistiska kärnländerna vunnit inom ramen för den borgerliga demokratin. I de flesta fall tvingar rasismen dessa kvinnor att retirera tillbaka in i invandrargruppen.

Varhelst patriarkal ideologi, av kulturella eller religiösa skäl, dominerar dessa grupper kan kvinnor då ställas inför extra hinder som hindrar dem från att kräva sina fulla demokratiska rättigheter, delta i arbetarrörelsen och kämpa mot sitt eget förtryck. De är därför oförmögna att ta upp frågor om kvinnoförtryck inom arbetarklassens organisationer som helhet. Invandringskontroll garanterar invandrarkvinnor en underordnad roll eftersom de kategoriseras som beroende av män inom ramen för äktenskapet. Tyngden av detta förtryck och denna underordning gör det också dubbelt svårt för dessa kvinnor att bekämpa förtryck inom sina egna grupper och familjer.

En annan effekt av invandringskontrollen i imperialistiska länder är att den håller tusentals kvinnor separerade från sina partners och därför tar vare sig ursprungslandet eller landet där mannen är anställd ansvar för deras välfärd.

Förtryckets tyngd, i kombination med rasism inom arbetarrörelsen och misslyckandet för existerande kvinnorörelser att konsekvent kämpa för de svarta kvinnornas intressen, skapar förhållanden i vilka stöd för strategier som förs fram av separatister och svarta nationalister kan växa. Dessa strategier föreslår åtskiljande av svarta kvinnors kamp från den som förs av alla svarta arbetare och arbetarklassen som helhet. Men svarta kvinnor har om och om igen tagit ledningen i kampen för facklig organisering, välfärdsrättigheter och mot rasism. Detta visar potentialen för svarta och andra invandrarkvinnor att kämpa för en klasslösning på deras egna specifika förtryck.

Stalinismen förtrycker kvinnorna

I Sovjetunionen förblev kvinnorna förtryckta, fastän det var en arbetarstat som vilade på efterkapitalistiska egendomsförhållanden.

Kvinnoförtryckets centrala drag – existensen av en separat sfär av hemarbete inom familjen för vilken kvinnorna i huvudsak är ansvariga – förblev lika förhärskande i denna degenererade arbetarstat som i de imperialistiska kärnländerna.

Det var inte resultatet av någon ”naturlig” grund för kvinnoförtrycket som är åtskild från klassamhället. Snarare var det en återspeglning av det sätt på vilket Sovjetunionen urartade från en sund efterrevolutionär period till dess stagnerande tillstånd.

Bolsjevikernas program

Bolsjevikrevolutionen i oktober 1917 hade ett ställningstagande för kvinnornas fullständiga frigörelse som ett nyckelelement i sitt program.

Omedelbart efter att de tagit makten genomfördes ändringar av lagarna som gick mycket längre än någon borgerlig ”demokrati” har gjort före eller senare i avskaffandet av kvinnornas ojämlikhet på politikens, juridikens eller de medborgerliga rättigheternas område.

I december 1917 tilläts civil registrering av äktenskap och enkel och fri skilsmässa, abort legaliserades 1920 och gjordes fritt tillgänglig på sovjetiska sjukhus. Dessutom försökte bolsjevikerna att avskaffa de grundläggande dragen av kvinnoförtrycket i hemmet. Planer gjordes upp för socialisering av barntillsyn, gemensamma matsalar, tvättstugor osv. Propaganda som uppmuntrade gemensamma bostadsarrangemang spreds.

Bolsjevikernas tidning riktad till kvinnor (*Rabotnitsa* – Arbeterskan)

Dessutom byggdes en stor och aktiv kvinnoavdelning (*Zjenotdel*) som drog in miljoner arbetar- och bondekvinnor i diskussioner, beslut och praktiskt arbete för att försöka genomföra programmet för befrielse.

Men dessa planer förverkligades aldrig i verkligt seriös skala, främst därför att inbördeskrigets härjningar och svält satte den unga regimen under en omfattande ekonomisk press.

Kollektiva kantiner upprättades under inbördeskriget, inte på grund av några stora planer att socialisera och förbättra livskvaliteten, utan snarare för att mer effektivt distribuera de knappa livsmedelstillgångarna. Efter kriget introducerades en period av ny ekonomisk politik (NEP) som skapade massarbetslöshet, vilken kvinnor drabbades hårdast av.

Den byråkratiska kontrarevolutionen

Vid mitten av 30-talet hade regimen övergett varje spår av det bolsjevikiska programmet för socialisering av hemarbetet. Med byråkratins tillväxt mitt uppe i den allmänna knappheten – intensifierad av den första femårsplanen – begränsades de dåligt utrustade och dåligt bemannade anläggningarna för barntillsyn, matservering och tvätt ännu mer och betoningen lades ännu en gång på privat hushållsarbete i hemmen.

För det byråkratiska skiktet blev också tjänare vanliga. En intensiv hycklande kampanj för uppbyggandet av den ”nya familjen” försökte legitimera återgången till hemslaveri som ett programmatiskt mål. Påståenden att den ”socialistiska familjen” enbart var baserad på kärlek drogs i smutsen med införandet av restriktioner för kärlek och skilsmässa. I själva verket var hela stalinismens logik, som Trotskij påpekade, att öka förekomsten av ”konvenansäktenskap” som ett medel för att få tillgång till privilegier eller knappa resurser.

Stalinismens misslyckande med att möta massan av kvinnors behov av preventivmedel och abort, ledde till en ökning av tvivelaktiga abortörer och dödsfall till följd av infektioner i samband med aborter. Det byråkratiska svaret blev att helt och hållet förbjuda aborter 1936 hellre än att tillhandahålla adekvata resurser. Först 1955 ändrades lagen i samband med en våg av dödsfall till följd av abortrelaterade infektioner. Den sovjetiska ekonomins bedrövliga tillstånd innebar att många av de hushållsredskap som reducerade den tid som behövdes för

hushållsarbete och matlagning för kvinnor i många imperialistiska länder inte var tillgängliga för sovjetiska kvinnor.

I kombination med återkommande livsmedelsbrist, kunde detta göra upplevelsen av det dubbla skiftet mer förtryckande för sovjetiska kvinnor än för många kvinnor i imperialistiska länder. Nettoresultatet av detta förräderi mot bolsjevikrevolutionen har blivit att miskreditera socialismen i ögonen på arbetarklassen i hela världen, och i synnerhet för kvinnliga arbetare som upplever detta ”kommunistiska” samhälle som bara mer av samma sak.

Stalinismens sammanbrott

Gorbatjovs ”reformer”, som var långt ifrån ett förnyat försök att socialisera hemarbete och befria kvinnorna från slavgöret i hushållet, motiverades delvis på grund av ett ytterligare stärkande av familjens roll som social enhet, och de sovjetiska kvinnorna utsattes för alltmer tryck för att ge upp yrkesarbete.

Byråkratin hävdade att det var kvinnornas ”avfeminisering” genom deras omfattande roll i fabriker och i annat arbete som åtminstone delvis var orsak till många av samhällets problem. Denna reaktionära ideologi pumpas fortfarande ut vid sidan av rapporter om de skrämmande förhållanden som kvinnliga arbetare står inför. Byråkratin låtsades att den handlade i kvinnornas intresse genom att uppmuntra dem att stanna hemma.

Även om den härskande byråkratin i världens urartade arbetarstater har visat och fortsätter att visa ett aktivt intresse för att förhindra kvinnornas faktiska frigörelse, och har bevisat sin egen reaktionära karaktär genom sitt skydd av familjen och bibehållandet av könsspecifik arbetsdelning, kan inte de stora steg framåt som har tagits i dessa länder jämfört med deras förrevolutionära förflutna och den nuvarande imperialistiska världen förnekas.

I exempelvis Kina och Kuba gavs kvinnorna lagstadgade rättigheter och de har fått tillgång till förbättrad hälsovård och social service. Extrema former av barbariskt förtryck som försäljning av kvinnor och flickor i Kina har förbjudits av staten.

Oavsett detta förblir de ledande sociala positionerna i partiet, fackföreningarna och andra offentliga organisationer i huvudsak männens område.

Just detta visar att kvinnornas deltagande i den allmänna produktionen, även om detta är en förutsättning för deras befrielse, inte i sig är tillräckligt för att säkra verklig befrielse och att alla kvinnors erövringar ständigt sätts i fara inför byråkratins vanskötsel av ekonomin.

I dessa länder har kvinnornas roll förblivit att tjäna staten och samhället genom slit i hemmet i kombination med annat arbete som är nödvändigt för regimen. Till exempel utmanades aldrig kyrkans roll i Polen effektivt av den stalinistiska byråkratin och den fortsatte att forma det ideologiska och sexuella förtrycket kvinnorna.

V. Feminismen

Feminismens misstag

Termen feminism beskriver idéerna och praktiken hos både den moderna kvinnorörelsen (från 1960- och 1970-talet), och hos liberala kvinnorrättsaktivister från slutet av 1800-talet och det tidiga 1900-talet.

Grundläggande för anhängare av dessa rörelser är idén att kampen för kvinnornas rättigheter kan var skild från kampen mot andra orättvisor, exploatering och manifestationer av förtryck, dvs. det finns en separat ”kvinnofråga” som berör alla kvinnor lika oberoende av deras klass och som kan lösas genom att alla kvinnor handlar tillsammans oberoende av deras klass.

Denna uppfattning om en separat kvinnofråga, åtskild från klasskampen, är det förenande draget hos alla typer av feminism.

Marxister anser dock att kvinnoförtryckets ursprung, fortsättning och precisa former är ouplösligt förbundna med klassamhället. Eftersom klassamhället och kvinnoförtrycket är ouplösligt förbundna kan det inte finnas någon separat kvinnofråga, och därför ingen distinkt kampsfär.

Feminismens natur, även om den sönderslits av splittringar som härrör ur konkurrerande teorier och praktiker, är att avskilja de frågor som är relaterade till kvinnorna i en distinkt sfär.

Detta innebär inte att alla feminister förkastar de frågor som rör klassexploatering och imperialistiskt förtryck, men deras teorier, och framför allt deras program för frigörelse, förbinder inte de olika striderna på ett sammanhängande sätt.

Feminismen kan därför inte stå för en revolutionär utmaning av kvinnoförtrycket. I sitt försök att tillhandahålla en strategi för kvinnornas jämställdhet eller befrielse utan en strategi för arbetarklassens makt, förblir feminismen en utopisk ideologi.

Feminismens ursprung

De borgerligt demokratiska revolutionerna höjde förväntningarna på verklig jämställdhet hos delar av den liberala bourgeoisie och intelligentsian. Detta utsträcktes till kvinnornas rättigheter och utgjorde stimulansen för den borgerliga kvinnorörelsen.

De första betydande exemplen på detta var de kvinnorättsaktivister, under Olympe de Gouges ledning, som under franska revolutionens höjdpunkt krävde full juridisk och politisk jämställdhet för alla kvinnor och som därför skickades till galgen av den jakobinska diktaturen.

Under 1830- och 1840-talet allierade sig denna undertryckta tradition av radikaldemokratisk kvinnorörelse med den framväxande arbetarrörelsen som i fallet Flora Tristan och hennes saintsimonistiska kamrater. Den borgerliga kvinnorörelsen uppnådde massinflytande under 1880- och 1890-talen, i synnerhet i Storbritannien, USA, Australien och Nya Zeeland, kring kampanjer för kvinnlig rösträtt.

Trots den beslutsamhet och militans som visades av suffragetterna, vilket utsatte dem för den borgerliga statens mest brutala förtryck, och trots uppnåendet av partiella framsteg och rösträttsreformer runt sekelskiftet vägrade den borgerliga kvinnorörelsen, på grund av sina egna borgerligt demokratiska begränsningar, att angripa de faktiska sociala rötterna till kvinnoförtrycket.

Även om dessa rörelser förde fram en historiskt progressiv uppsättning av krav fanns det en motsättning mellan dessa kvinnors klassintressen och deras strävanden efter sexuell jämställdhet som inte fullt ut kunde uppnås under kapitalismen.

Man kämpade ofta för enkla krav på lika rättigheter – kvinnlig rösträtt, tillträde till utbildning och akademiska yrken, egendom och skilsmässorättigheter – på ett militant sätt, men de rörelser som leddes av borgerliga kvinnor kunde inte gå utöver kampen för ett reformprogram.

Ett sådant program kom oundvikligen att göra halt innan det kunde ta itu med de verkliga rötterna till kvinnoförtrycket, nämligen det kapitalistiska samhället i sig. I den meningen var det inte i något avseende ett program för kvinnornas frigörelse. Det högtidligt utlovade målet med förbättrade rättigheter för alla kvinnor skulle destabilisera det kapitalistiska system ur vilket borgerliga kvinnor erhöll sina klassprivilegier, även om dessa var mindre än deras

manliga motsvarigheters. Denna motsättning ledde till att den borgerliga kvinnorörelsen splittrades i samband med historiens nyckelhändelser.

I till exempel Storbritannien vanns vid första världskrigets utbrott några få kvinnor som Sylvia Pankhurst till arbetarklassens sida, medan andra, inklusive Emily och Christabel Pankhurst, visade att deras klassintressen övervägde och de skyndade till stöd för sitt ”fosterland” och släppte sina feministiska krav så länge kriget varade.

De var beredda att offra rösträtten för den stora massan av kvinnor i utbyte mot smulor från kapitalisterna som gav politiska rättigheter till småborgerliga och borgerliga kvinnor baserade på egendoms kvalifikationer.

Klassarbetets faror

I avgörande historiska situationer splittrades därför den borgerliga kvinnorörelsen eller, som i fallet med den tyska kvinnorörelsen, gick som helhet över till fosterlandsförsvaret. Det var, vilket var ännu värre, karaktäristiskt för den borgerliga kvinnorörelsen att den själv skapade en feministisk form av klassarbete som ledande kvinnorättsaktivister använde till att kräva rösträtt – men bara för kvinnor i den härskande klassen, inte som en allmän rättighet för kvinnor i alla klasser.

Mot de individuella arbetsgivarnas paternalism ställde de också ett feministiskt program för sociala reformer och förmyndarskap över kvinnorna i ”de fattiga och obildade” klasserna.

I och med uppnåendet av kvinnornas rösträtt och andra lika rättigheter för kvinnor i de imperialistiska länderna, försvann i de flesta fall den borgerliga kvinnorörelsen från den politiska scenen, de mest högerinriktade elementen i Tyskland gick senare över till nationalsocialismen.

Den borgerliga feminismens fara för alla kvinnor var dess försök att inkorporera alla kvinnor i sina led i kampen för lika rättigheter. I rösträttsföreningarna har det ofta inneburit att arbetarkvinnor använts som stöd för kampanjerna för rösträtt åt kvinnor med egendom.

Bindandet av arbetarkvinnor till den borgerliga kvinnorörelsen var en form av klassarbete som undergrävde arbetarkvinnors självständighet i kampen för sina egna rättigheter. Socialistiska kvinnorörelser har alltid befunnit sig i skarp motsättning till de borgerliga kvinnornas försök att använda sina proletära ”systrar” för sina egna syften.

Förutom klassarbetets faror användes de borgerliga feministernas krav i en del fall till att angripa arbetarklassen. I synnerhet i USA argumenterade ledande feminister för kravet på vita kvinnors lika rösträtt på grundval av att svarta män inte hade någon rätt till en röst som bourgeoisins vita döttrar inte hade. Deras rasism och det stöd många av deras ledare hade gett till slaveriets bevarande gjorde dem till arbetarklassens tydliga fiender.

Modern feminism

Den andra stora fasen av feminism framträdde i slutet av 1960-talet och skapade den kvinnorörelse i USA och Västeuropa som fortsatte in på 1970-talet. Rörelsen framträdde som ett resultat av de dramatiska förändringar i kvinnornas materiella villkor som hade ägt rum sedan andra världskriget.

Utbildningens expansion och det ökande antalet arbetstillfällen för kvinnor i den långa uppgången efter kriget ledde till att ett stort antal kvinnor gavs tillträde till högre utbildning och akademiska eller tjänstemannajobb. Förbättrade preventivmetoder och bättre abortmöjligheter ledde tillsammans med denna expansion av möjligheter till ökade förväntningar hos många av dessa kvinnor på lika rättigheter. Den tydliga diskrimineringen av

kvinnor i utbildning och sysselsättning, plus den sociala isolering de upplevde när de lämnade arbetet för att ta hand om unga familjer, var en stimulans för dem att kämpa mot sitt förtryck.

Arbetarklassens militans, i synnerhet under den franska maj -68, plus radikaliserings av studenter och ungdomar genom medborgarrätts- och antikrigsrörelserna i USA, solidaritetskampanjerna för Vietnam i USA och Västeuropa, fungerade som en sporre för kvinnornas mobilisering. Kvinnliga arbetare tog upp sina egna krav på lika lön och förbättrade villkor, fackliga rättigheter, preventivmedel och aborträtt, och kvinnor i de radikala rörelserna och i den nya och gamla vänsterns organisationer revolterade först mot sina manliga "kamraters" sexism och tog senare upp sina egna krav på jämlikhet och befrielse. Kvinnorörelsen växte under denna period och var, i motsats till den första fasen av feminism, i politiska termer småborgerlig till sin karaktär. Den fick sin karaktär av sin massbas bland intelligentsians kvinnor, proletariats övre tjänstemannasektor och studenterna.

Denna nya kvinnorörelses sammansättning var en fragmenterad återspeglings av de politiska traditionerna och samtida styrkan i de olika ländernas arbetarrörelse. På samma vis influerade klasskampens intensitet inriktningen på och innehållet i deras ingripanden.

Feminismen i USA

I USA där kvinnorörelsen först växte fram fanns det ett starkt borgerligt element runt National Organisation of Women (NOW), som till sin sammansättning, sina syften och metoder var snarlika de tidiga borgerliga feministerna. I de delar av Västeuropa där det fanns starkare organiserade arbetarrörelser identifierade sig viktiga delar av kvinnorörelsen med arbetarrörelsen.

Den främsta influensen i den tidiga kvinnorörelsen var radikalfeministerna i USA, kring grupper som Rödstrumporna i New York. Dessa grupper i Västeuropa och USA var radikala och militanta och gjorde ett betydande intryck på media och arbetarrörelsen vilken under så lång tid hade ignorerat frågan om kvinnoförtrycket.

I kombination med trycket från organiserade kvinnliga arbetare för lika lön, barntillsyn osv., är det ingen tvekan om att den tidiga kvinnorörelsen gav ett viktigt bidrag till att ställa frågan om kvinnofrigörelsen i förgrunden. Inför den dominerande sexismen i arbetarrörelsen utgjorde sannerligen organiseringen och mobiliseringen av kvinnorna ett begränsat steg framåt.

Men eftersom de var baserade på en falsk ideologi, feminismen, var de oförmögna att uppnå grundläggande förändringar av kvinnornas ställning i samhället. Eftersom arbetsgivarnas förmåga att gå med på begränsade reformer för kvinnorna berodde på ekonomins upp- och nedgångar tvingades de progressiva delarna av kvinnornas befrielseströrelse under slutet av efterkrigsuppgången och recessionens inledning att inse att de inte enbart kämpade mot fördomar, utan hela det kapitalistiska samhällets karaktär.

Försöken att utveckla en teori och ett program för att ta itu med så grundläggande frågor ledde till stora splittringar och uppdelningar inom rörelsen.

Den moderna feminismens ursprung

1980-talets feminism har sitt ursprung i dessa tidiga splittringar, främst radikal och socialistisk feminism, men en strömning av liberal feminism har i ökad utsträckning framträtt.

Socialistisk feminism framträdde som en specifik riktning inom den västerländska kvinnorörelsen under 1970-talet, och som ett svar på radikalfeminismen. Det var en liten tendens i USA som återspeglade den organiserade arbetarrörelsens svaghet, men den var mera

inflytelserik i Storbritannien, Italien, Holland och Frankrike. Många kvinnor i kvinnorörelsen hade influerats av och deltagit i uppsvinget i arbetarkvinnornas aktivitet under senare delen av 1960-talet och det tidiga 1970-talet. Detta var speciellt sant vad gäller Storbritannien. Kvinnor från i synnerhet vänstergrupperna gick in i kvinnorörelsen, antingen som individer eller i organiserade tendenser.

De fann sig själva ställda inför en radikalfeministisk opposition gentemot varje inriktning på den "mansdominerade" arbetarrörelsen, och kunde inte svara på radikalfeministernas anklagelser om att marxismen inte kunde förklara kvinnoförtrycket och att de existerande vänsterorganisationerna inom socialdemokratien, stalinismen och centrismen hade en bedräglig meritlista i kvinnofrågan.

I själva verket var det inte förvånansvärt att vänsterns meritlista var så dålig. Den revolutionära kommunistiska ståndpunkten i kvinnofrågan och arbete bland kvinnor hade först utvecklats på ett avgörande sätt i de marxistiska klassikerna från 1800-talet och det sunda Komintern fram till 1923. Men stalinismens uppkomst och stalinismens och socialdemokratins dominans över arbetarrörelsen från slutet av 1920-talet och framåt garanterade att denna ståndpunkt begravdes.

Den centriska "trotskismens" misslyckande

Efter kriget hade grupper som gjorde anspråk på att vara trotskistiska inte lyckats med att återskapa den teoretiska förståelsen av och programmet för kvinnofrågan, för att inte tala om att förfina och utveckla dem för efterkrigsperioden.

Internationella Kommitténs tradition, och i Storbritannien den tradition som grundades av Tony Cliff, hade inledningsvis ett rent ekonomistiskt svar på de problem som ställdes för revolutionärer genom kvinnorörelsens uppkomst. De tonade helt och hållet ned kvinnofrågan och ställde kvinnofrågor uteslutande i fackliga termer.

Kvinnorörelsen avfärdades helt enkelt efter att ha karaktäriserats som småborgerlig (en riktig klasskaraktärisering men knappast det sista ordet i frågan – alla andra småborgerliga rörelser, i synnerhet nationalistiska, hyllades högljutt av samma grupper).

Den socialistiska feminismen framträdde i detta klimat. Det ledde till att vissa delar av den centriska vänstern, i synnerhet Förenade Sekretariatet (USFI) som anade ytterligare ett nytt avantgarde i tillblivelse, började medvetet anpassa sin politik till den socialistiskt feministiska rörelsen.

De socialistiska feministerna hade utvecklat en rad teoretiska ståndpunkter som försökte förbinda en marxistisk förståelse av historia och klass med vad de uppfattade som en feministisk förståelse av kvinnoförtrycket.

Dessa teorier har av olika skäl misslyckats. För det första är de alla ense om att Marx politiska ekonomi är "könsblind" och inte kan förklara kvinnornas ekonomiska relation till produktion och reproduktion.

Det faktum att Marx aldrig uttryckligen undersökte denna relation i sina skrifter betyder inte att hans kategorier och metod är värdelösa i frågan. Marx historiematerialism ger oss verktygen, som den gjorde för Engels, att förstå kvinnoförtrycket i klasskampens sammanhang och förklara de sociala relationer inom vilka kvinnor är förtryckta i former av deras relation till produktionssättet.

Den socialistiska feminismens misstag

Socialistiskt feministiska teorier har försökt att på Marx ympa in andra kategorier som behandlar "produktionssätt" men som är relativt självständiga från produktionssättet. Dessa

teorier, som varierar kraftigt i sin sofistisering och förståelse av Marx, leder alla mot en slutsats där det är någonting särskilt med kvinnoförtryckets dynamik, en dynamik som går utöver de grundläggande klassmotsättningar som Marx beskrev.

Det är denna slutsats som är falsk. Den leder socialistiska feminister till att teoretiskt rättfärdiga sin praktik, en praktik som avskiljer en ”kvinnofråga” i en distinkt sfär.

En andra men besläktad svaghet är att de flesta socialistiska feminister med radikalfeministerna delar föreställningen om patriarkatet – strukturer och idéer, självständiga från det speciella klassamhälle som reproducerar manlig dominans – som något annorlunda från den härskande klassens och statens relationer.

Det är centralt för denna idé att familjen är den sociala enhet inom vilken kvinnor förtrycks direkt av fäder, makar och andra manliga släktingar, med implikationen att de åtnjuter en klassmässig överlägsenhet över kvinnor.

Detta är i grunden fel. Liksom med radikalfeministerna slutar denna teori med att peka ut män, oavsett deras klass, som fienden.

Vi hävdar att familjen är en social relation som är nödvändig för kapitalismen och att det bara är kapitalisterna som verkligen tjänar på bibehållandet av familjen. Det är av detta skäl som vi förkastar idén att ”patriarkatet” existerar som en social relation inom varje individuell familj och att det är roten till kvinnoförtrycket. Vi förkastar dock inte helt föreställningen om patriarkatet.

Familjestrukturen med ett manligt överhuvud som dominerar kvinnor och barn är patriarkal, och ger männen prestige inom familj och samhälle. I tidigare klassamhällen var denna familjestruktur baserad på en faktisk ekonomisk relation varigenom manliga familjöverhuvuden kontrollerade produkten av kvinnors och barns arbete.

För massan av livegna eller daglönare gav denna kontroll inte männen några stora fördelar, eftersom varje överskott konfiskerades av feodalherrarna och jordägarna, men inom familjen gav det män makt att reglera sina hustrurs och barns arbete, och med detta social dominans.

Många socialistiskt feministiska teorier kan inte förstå arbetarfamiljen under kapitalismen, eftersom de inte har uppfattat omvandlingen av den roll som spelas av denna familj. Deras föreställning om patriarkat inom familjen är historielös, därför att de betraktar detta som en konstant förtrycksstruktur jämsides med den historiska utvecklingen av klassamhället och ignorerar familjens och den manliga dominansens förändrade sociala funktioner i arbetarklassen.

Därför representerar inte den socialistiska feminismen ett kvalitativt brott med radikal-feminismens misstag och den förblir bunden till ett utopiskt och ytterst reformistiskt program. Eftersom den socialistiska feminismen delar radikalfeminismens uppfattning om en separat dynamik i kvinnoförtrycket, delar de också den terräng på vilken de koncentrerar sina krav och kamp. De har varit mest aktiva kring frågor som är relaterade till manligt våld, sexualitet och fertilitet.

Inom arbetarrörelsen har de tagit upp frågor om sexism, aktionsprogram för kvinnor i facket och på arbetsplatserna och kampanjer för att män ska ta större ansvar för hushållsarbete och barn tillsyn.

Samtidigt som allt detta är frågor som revolutionärer måste ta upp, undviker i själva verket socialistiska feminister det grundläggande problem som kvinnor står inför: kapitalismen. De förkastar också idén att arbetarkvinnor måste befinna sig i förtruppen av kampen för

kvinnornas frigörelse, och föredrar att bevara sin allians med radikalfeminister och småborgerliga eller borgerliga allierade i en klassöverskridande rörelse.

Socialistiska feminister har hävdade att manliga arbetare inte är en naturlig allierad till arbetarkvinnorna. Snarare är de en grupp som, samtidigt som de förtrycker kvinnor, utgör en större del av den klass som har potentialen att skapa de ekonomiska förutsättningarna för kvinnornas frigörelse, dvs. socialism. De hävdar därför att manliga arbetare är en tillfällig allierad i en del strider men i slutändan kommer att bli en kraft som kvinnor måste organisera sig mot.

Förenade Sekretariatet (USFI), som står i spetsen för kampen att föra in feminismen i den socialistiska rörelsen snarare än att föra in revolutionär politik i kvinnorörelsen, hävdade på 1970-talet att kvinnor var en naturlig allierad till arbetarklassen. De menade alla kvinnor.

Detta är en felaktig och missledande uppfattning som avleder från problemet med tydliga och motsatta klassintressen mellan borgerliga och proletära kvinnor. Det är arbetarklassens män, inte fiendens borgerliga ”systrar” som är ”naturliga” allierade till arbetarkvinnor i den meningen att de delar ett objektivet intresse och subjektivt kan inse detta under kampens gång.

Feminismen i den imperialistdominerade världen

Precis som den borgerliga revolutionen och industrikapitalismens ankomst drev kvinnor i västvärlden till att driva kampanjer för kvinnlig frigörelse, har imperialismens inverkan i Asien, Afrika och Latinamerika och tillväxten av nationalistiska rörelser på dessa kontinenter drivit kvinnor i dessa länder till kamp mot reaktion, mörker och socialt förtryck.

Moderniseringen – industrialisering och omvandling av infrastrukturer och jordbruk – blev en central del av programmet för olika borgerligt nationalistiska rörelser och för många nationella borgarklasser i halvkolonierna. Utbildningens utbredning, borgerligt demokratiska rättigheter och som en del av detta fler rättigheter för kvinnorna var en nödvändig beståndsdel i det borgerligt nationalistiska programmet för modernisering.

Om de nya härskarklasserna skulle kunna utbilda en påföljande generation behövde de utbildade kvinnor och familjer baserade på västerländsk monogami. Det var också så att religiösa och kulturella traditioner kunde hålla tillbaka framsteg på landsbygden och förhindra den frigörelse av kvinnlig arbetskraft som de framväxande industrierna behövde.

Progressiva kvinnoorganisationer på så olika håll som Egypten, Korea och Sydafrika växte fram som en del av de moderna nationalistiska rörelserna. En del nationalistiska regeringar såsom Atatürks i Turkiet och Sun Yat-sens i Kina gick i spetsen mot det speciellt brutala underkuvandet av kvinnor som utgjort ett drag i tillvaron i det ottomanska imperiet och det kejsarliga Kina.

Tidiga feministiska rörelser i kolonierna och halvkolonierna har på så vis fått mera stöd, relativt sett, från delar av den nationalistiska bourgeoisien än vad deras systrar i väst fick från de imperialistiska härskarklasserna.

Men detta stöd har definitiva begränsningar. För det första har det funnits tillfällen och platser där nationalismen gått hand i hand med en djupgående reaktion i kvinnofrågan (islamsk fundamentalism i Iran och andra delar av Mellanöstern är ett sentida exempel, men nationalisterna på 1920-talet var lika förmögna att vända sig mot kvinnors rättigheter, som de var ifråga om varenda erövring som gjorts av massorna i den antiimperialistiska kampen).

För det andra var begränsad emancipation och upprättande av monogami i västerländsk stil tillräckligt för halvkoloniernas nya härskarklasser och deras syften.

Fria och oberoende kvinnor skulle utgöra ett hot mot den etablerade ordning som de nu härskade över och gentemot familjeinstitutionen. I dessa fall dog antingen de feministiska rörelserna ut efter uppnående av självständighet eller upprätthöll en prekär existens fram till dess en ny generation av kvinnor kunde ta upp de olösta frågorna.

Feminismen och arbetarrörelsen

Mot slutet av 1970-talet och hela 1980-talet rörde sig feminismen i riktning mot en alltmer defensiv kamp. Efter de nederlag för arbetarrörelsen som ägde rum i Västeuropa och USA vände de sig bort från pseudorevolutionära strategier – oavsett om de var socialistiska eller radikala – mot reformistiska strategier.

Bland radikalfeministerna blev kampanjer mot pornografi centrala och koncentrerades på att utkämpa långvariga rättsliga strider. Bland socialistiska feminister ägde en omfattande vändning rum mot de socialdemokratiska partierna och i USA även i viss utsträckning mot det öppet borgerliga demokratiska partiet.

Kvinnoenheter blev obligatoriska delar av de olika socialdemokratiska lokala och nationella regeringsapparaterna. Kadrer från kvinnorörelsen blev välkända ledande aktivister inom de reformistiska partierna.

De radikala kraven på ”frigörelse” tystades ned när kvinnorörelsens aktivister omsatte sina universitetsbetyg i form av institutioner för ”kvinnostudier”, statliga och kommunala enheter för ”jämsällldhet” eller feministiska bokförlag.

Tillväxten av sådana politiska områden visade att staten hade tvingats att ta upp frågor om kvinnors rättigheter i en större omfattning än någonsin förut. I alla de större (och många mindre) imperialistiska länderna började statliga institutioner, utbildningsinstitutioner och de flesta av de större borgerliga partierna öppet tala om frågorna om förbättrade möjligheter för kvinnor. Denna utveckling är utan tvekan delvis ett resultat av lobbyverksamhet av kvinnor från kvinnorörelsen och andra organisationer såsom fackföreningar, men det skulle vara fel att tillskriva den feministiska rörelsen hela äran.

I själva verket speglade denna utveckling kvinnors förändrade roll i samhället, med ett ökat antal kvinnor som yrkesarbetar och en bättre kontroll över fertiliteten som tillåter kvinnor att spela en mer central roll på alla samhällets nivåer, samtidigt som de fortsätter att utöva sina familjeroller. Utbyggnaden av statlig hälsovård, välfärd och andra åtgärder drog in kvinnor i arbete och gav dem bättre möjligheter att delta i utbildning, politik och andra sociala aktiviteter.

Samtidigt som kvinnorörelsen otvivelaktigt påverkade sättet på vilket kvinnor drogs in i statlig administration och det politiska livet, är tendensen tydlig även där den organiserade feministiska rörelsen på 1970- och 1980-talet var liten eller inte alls fanns.

I till exempel Sverige fanns det en liten kvinnorörelse även om reformistiska kvinnogrupper hade fortsatt att existera sedan ”första vågens” feminism. Ändå är det i Sverige som kvinnor har haft högst deltagande i det offentliga livet – 28 procent i riksdagen 1984, jämfört med 3,5 procent i Storbritannien, 5,9 procent i Frankrike och 7,9 procent i Italien (1983), vilka alla hade en större kvinnorörelse.

Ökningen av kvinnors deltagande inom statliga och andra områden har dragit in många feminister (i synnerhet från det socialistiskt feministiska lägret) i politikens huvudfåra, bort från deras medvetandehöjning och alternativa livsstilar på 1970-talet. Detta har inkluderat en betydande ökning av byråkratiska kvinnoposter i fackföreningarna, vilket har attraherat många socialistiska feminister.

På samma sätt har kvinnor dragits in i den kommunala administrationen. På dessa poster visas de kroniska begränsningarna hos feministerna och deras utopiska strategier tydligast: aldrig så många kvinnoenheter, jämställdhetsprogram och kurser med kvinnostudier har på ett väsentligt sätt förändrat arbetarkvinnornas ställning.

Institutioner som kvinnoasylor och kriscentra för våldtäktsoffer har gett en del kvinnor temporär respit från de mer extrema varianterna av brutalitet, men de resurser som pumpats in på dessa områden kommer aldrig att lösa de underliggande problemen.

När feministerna dras in i den statliga administrationen kan de i bästa fall hjälpa till att plåstra över de värsta exemplen av kvinnoförtrycket, men när kapitalismens kris intensifieras hotas även dessa små erövringar. I värsta fall, och vanligen, blir feminister i regerande ställning förespråkare för borgerlig politik, även om det är med en "kvinnovänlig" fasad.

"Feministisk" inkomstpolitik (att ta från de manliga arbetarna för att betala kvinnorna bättre), lösningar på arbetslösheten genom "män ut först" – visar det ultimata problemet med alla typer av feminism: ett program som inte, eftersom det inte tar itu med frågan om kapitalismen, kan lägga fram en strategi för arbetarklassens enhet inför arbetsköparnas offensiv, och som därför blir en liberal täckmantel för borgerlig politik.

Den nuvarande perioden av kapitalistisk kris gör att uppgiften att bygga ett revolutionärt parti som kan leda arbetarklassen, både män och kvinnor, till makten är en brådskande nödvändighet. Att få kvinnor att bryta med feminismens falska idéer är en väsentlig del av att bygga detta parti.

Radikalfeminismen

Radikalfeminismen framträdde som en sammanhängande och inflytelserik kraft när kvinnorörelsen själv började ställas inför begränsningarna i dess eget program och sina organisationer.

Den är baserad på försök att teoretiskt definiera kvinnor som en särskilt förtryckt och exploaterad kast eller klass som borde organisera sig separat i opposition till sin klassfiende – männen.

Detta är en medvetet antimarxistisk inställning som identifierar arbetarklassens män som fiender och borgerliga kvinnor som allierade i kampen för kvinnornas frigörelse.

Det finns olika teoretiska stråk av radikalfeminism, men de är förenade av en uppfattning om patriarkatet som det underliggande systemet av förtryck, vilket är mer grundläggande än klassförhållanden.

Manlig makt ligger till grund för kvinnoförtrycket enligt radikalfeminismen och den utövas genom staten, familjen och genom individuella relationer mellan män och kvinnor.

Mäns våld mot kvinnor är den metod genom vilken män håller kvinnorna i underordnad ställning och är därför en central fråga, som leder dessa grupper till att koncentrera sig på kampanjer mot våldtäkt och manligt våld.

Under 1980-talet utvidgades detta från individuellt manligt våld till en koncentration på militära mål. Kärnvapen sågs som det mest extrema exemplet på manlig makt och därför startade radikalfeministerna fredsläger och fredskampanjer.

Radikalfeminismen är väsentligen en småborgerlig ideologi som har djupgående reaktionära ståndpunkter i vissa frågor.

För det första genom att hävda att män är fienden ställer den sig med nödvändighet i opposition mot varje enhet inom arbetarklassen inför arbetsköparna.

Detta har lett till mäns uteslutning från varje arrangemang, och i en del grupper till uteslutning av heterosexuella kvinnor som uppfattades som förrädare genom samarbete med fienden. I vissa grupper ledde det till och med till vägran att låta pojkar vistas på deras barnpassning!

För det andra har deras koncentration på manlig makt, våld och sexualitet lett många radikalfeminister att ta parti för högerorienterade påtryckningsgrupper i kampanjer mot pornografi, sexbutiker och biografer.

De blev del av en repressiv lobby som uppmuntrar staten att förbjuda filmer och böcker och trakassera människor vars sexualitet de inte accepterar.

Det behöver inte sägas att lesbiska och bögpublikationer visade sig vara ett av de främsta målen för statens lagstiftning mot pornografi i Storbritannien och USA.

Slutligen hävdar vissa radikalfeminister att kvinnor skall få lön för hushållsarbete, eftersom de ser familjen som platsen där män exploaterar kvinnornas arbete.

Detta är en bakåtsträvande paroll som inte leder till kvinnornas ekonomiska självständighet genom att dras in i den samhälleliga produktionen, utan till ett stärkande av den kapitalistiska ideologi som lär ut att hemmet är en distinkt kvinnosfär.

Feminism och antiimperialism

Till större delen återspeglade borgerlig feminism i kolonierna och halvkolonierna den västerländska feminismen genom att föga uppmärksamma behoven hos den stora massan av arbetarklassen, de fattiga i städerna eller bondekvinnorna.

Där de visades intresse underordnades deras självständiga intressen det allmänna borgerliga reformprogrammet.

Komintern gjorde i början av 1920-talet en beslutsam ansträngning, genom skapandet av den kommunistiska kvinnointernationalen, att ge österns progressiva kvinnoorganisationer proletära och kommunistiska ledare och att mobilisera arbetar- och bondekvinnor oberoende av bourgeoisien.

Men med Kominterns urartning från mitten av 1920-talet upphörde dessa ansträngningar och många av dess vinster gick förlorade. Inte desto mindre ledde arbetar- och bondekvinnornas speciella intressen, och deras förståelse att imperialistisk dominans höll på att lägga allt större bördor på dem, till att ett betydande antal av dessa kvinnor deltog i de antiimperialistiska rörelser som utvecklades under och efter andra världskriget, inklusive i den väpnade kampen, till exempel i Kina, Vietnam och Zimbabwe.

På samma gång utmanade dessa kvinnor sina traditionellt underordnade roller eller strävade efter att bevara och utvidga sin självständighet när kapitalet ryckte upp bondefamiljen med rötterna och lade ständigt ökade bördor på deras axlar.

Spridningen av socialistiska och marxistiska idéer inom sådana antiimperialistiska rörelser uppmuntrade kraven på jämställdhet och kvinnornas organisering.

Men stalinismens hegemoni och den småborgerliga nationalismens program har lett till att dessa rörelser har bundits antingen till de nya härskande byråkratierna eller de nya borgerliga regeringarna som i Zimbabwe.

Idag existerar kvinnoorganisationer av kulturell, politisk och understödande karaktär i varje land på jorden. Kvinnor spelar en nyckelroll i arbetarklassens tillvaro och ledning i slumområden, kåkstäder och på arbetsplatser i den imperialistiskt dominerade världen. Feminismen i väst betraktas ofta med misstänksamhet. Dess upptagenhet med livsstilar verkar

befinna sig ljusår från den dagliga kamp för överlevnad som majoriteten av världens kvinnor står inför.

Men detta innebär inte att feminismen inte existerar eller att den inte är inflytelserik.

Arbetar- och bondekvinor tar inte bara upp kampen mot fattigdom och exploatering utan också kamp mot "machismo", änkebränning, konfiskering av jord som tillhör kvinnor och sexuell brutalitet.

Där feminismen med sin teori om en separat eller parallell kamp mot patriarkatet och dess strategi med en klassöverskridande kvinnorörelse kan verka ge svaret på dessa problem, kommer den att fortsätta växa till dess ett kommunistiskt ledarskap ger ett alternativ.

VI. Kvinnofrigörelsen och revolutionen

Kvinnofrigörelse och socialism

För att kvinnorna skall uppnå fullständig politisk, ekonomisk och social jämställdhet med män, måste den sociala och ekonomiska grunden för deras förtryck utplånas. Familjens existens som en privatiserad arbetsfär måste avskaffas.

Detta kan bara uppnås genom den fullständiga socialiseringen av barnuppfostran och hushållsarbete. Av detta skäl förkastar vi stalinismens idealisering av den "proletära familjen" vilken i själva verket är en kopia av den borgerliga familj i vilken privatiserat hemarbete bevaras, i detta fall i byråkratins intresse.

Uppgiften att tillhandahålla den föda, det skydd och den trygghet som är nödvändig för arbetskraftens reproduktion måste uppfyllas kollektivt av samhället, vilket gör slut på det individuella ansvaret för varje enskild familj att försöka bemästra situationen. Bara när de befriats från detta hushållsslaveri kan kvinnorna dras in i den församhälleligade produktionen helt och jämställt vid männens sida. Men denna socialisering kommer bara att ha en verkligt socialistisk karaktär om den åtföljs av utplåningen av den könsspecifika arbetsdelningen (och motsvarande roller) i församhällelig produktion.

Kvinnorna kommer inte bara att vara det historiska subjektet för denna speciella omvandling, för den medvetna upplösningen av den borgerliga familjen och övervinnandet av de könsspecifika krafterna, utan de kommer också vara den del av arbetarklassen som med största energi och beslutsamhet driver fram denna omvandling.

Självfallet kommer inte kvinnorna, som en odifferentierad massa, agera i denna kamp på ett uniformt sätt för att krossa den manliga dominansen och den borgerliga familjen, Att tro detta är att falla ner i den spontanistiska idén att förtryckets själva faktum automatiskt ger upphov till ett likartat motstånd bland de förtryckta.

Avantgardet kommer att spela en avgörande roll i denna kamp, liksom i all annan kamp. Själva det revolutionära partiet, och i synnerhet partiets kvinnliga medlemmar, kommer att stå i främsta ledet i denna kamp. Kommunistiska kvinnor kommer att organisera de mest avancerade skikten, inklusive partilösa klasskämpar inom arbetarklassen, i synnerhet kvinnor, för att bekämpa sexism, för att kämpa för jämställdhet och för att mobilisera hela massan av arbetande kvinnor till att spela sin roll som det historiska subjektet för socialistisk omvandling och kvinnofrigörelse.

Dessa uppgifter är oskiljaktiga från störtandet av det privata ägandet av produktionsmedlen. Då och bara då kommer det att bli möjligt att på grundval av en planerad ekonomi systematiskt utplåna alla aspekter av kvinnoförtryck, juridiskt, ekonomiskt, socialt och politiskt.

För att initiera denna process är arbetarklassens erövrande av statsmakten, beväpnad och organiserad i arbetarråd och arbetarmiliser, och undertryckandet av exploatörernas motstånd nödvändigt.

Kvinnoförtryckets tyngd

Kvinnornas underordning och familjens centrala plats i vardagslivet har utgjort drag hos alla tidigare klassamhällen. Den verkliga befrielsen av kvinnor och barn från deras förtryck, samt omvandlingen av livet för var och en under socialismen, kommer att kräva en lång och besvärlig kamp mot det förflutnas idéer och normer.

Omvandlingen av personligheten, av psyket, vilket kommer att bli nödvändigt för att människor ska kunna leva kollektivt och i samverkan, kommer att ta generationer att helt och fullt uppnå. De djupa psykologiska ären av att ha blivit uppfostrad och därefter ha arbetat i ett samhälle grundat på profit, girighet och strid kommer inte att försvinna över en natt.

En medveten kamp för förändring kommer att krävas under många år. Men med den materiella bas för kollektivet som upprättas genom skapandet av en arbetarstat, planering för behov och inte profit, kommer nedrivandet av det privatiserade hushållets ensamma fängelse, ”kampen” för det nya psyket, för den nya, verkligt mänskliga varelsen och för verkligt frigjorda sexuella förhållanden, att bli möjlig.

Marx och Engels reste 1848 kravet på den borgerliga familjens avskaffande. Men i Ryssland stod det efter oktoberrevolutionen klart att de familjerelationer som byggts upp under kapitalismen inte kunde avskaffas i ett slag. Arbetarstaten skapade den ekonomiska grund på vilken hushållsarbetet kunde socialiseras (även om stalinismen som på så många andra områden har förhindrat förverkligandet av detta framsteg).

Genom att socialisera många aspekter av hushållsarbetet avskaffar inte arbetarstaten omedelbart den borgerliga familjen, men står för de medel genom vilka kvinnor kan befria sig själva från familjens fängelse och från privatiserat arbete.

I den utsträckning som denna socialiseringsprocess (genom kommunal barnuppfostran, tvättinrättningar och matserveringar) är framgångsrik, utplånas grunden för den ”gamla” familj som ärvts från kapitalismen. I detta avseende kommer den ”gamla” familjen i likhet med staten själv att tyna bort i takt med framryckningen mot kommunismen.

Men precis som vi inte tänker dras in i att på ett utopiskt sätt förutspå karaktären av sexuella relationer under kommunismen, tänker vi inte heller ge oss in på att måla upp en bild av hur ”familjen” kommer att se ut under kommunismen.

Den borgerliga familjen kommer att försvinna. Vad som kommer att ersätta den är något för framtidens människor att bestämma, fria från de materiella och ideologiska band som karaktäriserar (och plågar) familjerelationerna under kapitalismen. På liknande sätt kommer villkoren för verklig sexuell frigörelse, i vilken människor är fria att bestämma sin egen sexualitet, att skapas.

Arbetande kvinnor och den socialistiska revolutionen

Kvinnornas roll i kapitalismens störtande och socialismens uppbyggande är väsentlig. Kvinnor måste som en del av arbetarklassen vara indragna i kampen för makten.

Kvinnor över hela världen har visat sin förmåga att kämpa. I själva verket händer det ofta att kvinnliga arbetare, när de ställs inför de svåra problemen att sköta familj och samtidigt arbeta, utgör en explosiv kraft i klasskampen (Ryssland i februari 1917 till exempel).

Eftersom kvinnor ofta är oorganiserade, eller först nyligen organiserats, kan de dessutom under en viss tid kombinera explosiv militans med frihet från de byråkratiska regler och föreskrifter som karaktäriserar den ”normala” fackliga rutinen.

Just på grund av de bördor och uppgifter som är förbundna med hushållsarbete och barnuppfostran spelar oberoende kvinnoorganisationer, som kommittéer för priskontroll och för distribution av livsmedel, en avgörande roll som en del av en proletär kvinnorörelse i upprättandet av organ för arbetarmakt i förrevolutionära och revolutionära perioder.

Misslyckanden med att på ett avgörande sätt vinna arbetarkvinnorna för kampen, kan göra dem till offer för argument från den härskande klassen och tillåta dem att fungera som en efterbliven kraft inom arbetarklassen. I rollen som de som är mest primärt inblandade i barnens uppfostran, tillgodoseendet av de dagliga behoven och som den främsta ”brobyggaren”, kommer kvinnornas erfarenheter och bidrag att vara av vital betydelse i planeringen av det samhälleliga tillgodoseendet av dessa behov.

Arbetarkvinnor är av central betydelse för kampen för frigörelse av både kvinnor och arbetarklassen – de är den mest förtryckta delen av sitt kön. Bland kvinnorna har de det mest radikala intresset av avskaffandet av sitt förtryck under kapitalismen.

Uppnåendet av lika rättigheter och lika möjligheter eller utopiska scheman för individuell sexuell och psykologisk befrielse kommer inte att tillfredsställa de proletära kvinnornas grundläggande behov. Inom arbetarklassen har de inte några aristokratiska privilegier: de är jämförelsevis mindre kvalificerade och har inte höga löner som kan bidra till att förlika dem med kapitalismen.

Men alldeles för ofta missleds dock de bäst organiserade kvinnliga arbetarna av reformistiska fackföreningsledare, som själva slutit fred med kapitalismen. Tillsammans med många kvinnors traditionella efterblivenhet på grund av deras isolering i hemmet, där de blir offer för massmedias och kyrkans idéer, pekar det på att intensivt förtryck och exploatering inte av sig självt är tillräckligt för att kasta fram kvinnorna till ledningen i kampen för frigörelse. Detta förblir sant även i halvkolonierna där förtrycket av kvinnliga arbetare och bönder är till och med mer akut än i de imperialistiska länderna.

Men arbetarklassen är den första exploaterade klass som kan göra slut på all exploatering. Detta beror inte enbart på att den är den mest exploaterade och förtryckta klassen utan på att kapitalismen själv organiserat den i centrum av den församhälleligade produktionen, och gjort det möjligt för den att bli medveten om sig själv som klass, att organisera sig mot kapitalisterna, att störta dem och omorganisera produktionen.

Kvinnor utgör en del av arbetarklassen med just denna potential. Även om kapitalismen aldrig kunnat dra in alla proletära kvinnor i produktionen, utgör dock kvinnorna en vital komponent av arbetskraften och det är denna del, när den delvis befrias från de förlamande effekterna av isolering i hemmen, som kan uppträda som förtrupp för alla kvinnor.

VII. Kvinnor och revolutionär politik

Det finns en tradition av att organisera kvinnor som inte tillhör den feministiska rörelsen. Kvinnliga arbetare har organiserat sig själva under loppet av många strider de sista hundra åren, och den socialistiska rörelsen har spelat en central roll i de mest betydelsefulla exemplen på sådana organisationer som uppstått oberoende, och i allmänhet i opposition till, de borgerliga kvinnorörelserna.

Andra Internationalens tradition

Före första världskriget organiserade Andra Internationalen, och dess inofficiellt ledande parti SPD, arbetarkvinnor i en uttryckligen socialistisk rörelse. Den leddes av vänsterinriktade medlemmar av SPD, inklusive Clara Zetkin som spelade en central roll i både den tyska kvinnorörelsen och den internationella organisationen för socialistiska kvinnor.

Till att börja med tilläts inte kvinnor att bli medlemmar i SPD på grund av de repressiva lagarna i Tyskland i slutet av 1800-talet och början på 1900-talet. Detta ledde till att Zetkin organiserade ett nätverk av kvinnor genom en halvlegal parallellstruktur till SPD:s.

Samtidigt som en påtvingad separation gjorde det svårt för kvinnor att spela en fullvärdig och aktiv roll i själva partiet, tillät det dem att kämpa för sina egna krav, och organisera sig själva på sätt som gjorde det lättare för nya kvinnor att dras in i politiken.

Så fort lagarna i Tyskland mildrades och kvinnor tilläts bli medlemmar i politiska partier fanns det inte längre något skäl för en kvinnoorganisation enbart som en ersättning för socialistiska kvinnors partimedlemskap.

Ändå kämpade Zetkin framgångsrikt för att bevara och expandera kvinnorörelsen eftersom både hon och andra partiledare, både män och kvinnor, vid den tidpunkten hade insett betydelsen av speciella former av organisation och propaganda som riktades till kvinnor. Detta innebar inte att Zetkin grundade en socialistisk kvinnoorganisation som politiskt och organisatoriskt var åtskild från partiet. Snarare kämpade hon för en speciell organisation ledd av partimedlemmar för att dra ut kvinnorna ur den efterblivenhet, passivitet och låga kulturella nivå som påtvingats dem av långvarigt förtryck och som bevarats av kapitalistisk exploatering.

Zetkin lärde sig också i kampen att det inte enbart var kvinnor som var "efterblivna". Eftersom kvinnorörelsen och dess främsta ledare tillhörde SPD:s revolutionära vänster försökte den alltmer reformistiska ledningen, i takt med att partiet kom att domineras av parti- och fackföreningsbyråkrater under åren före första världskriget, att underordna den sin kontroll och på samma gång urvattna dess radikalism genom att förvandla den till en social massorganisation för fruar till manliga partimedlemmar, och därmed undergräva dess politiska karaktär och inriktning på kvinnliga arbetares kamp.

Die Gleichheit, tidskrift för arbetarkvinnornas intressen, och Kommunistiska Internationalens tidskrift

Zetkin och de andra kvinnorna kring tidningen *Die Gleichheit* ("Jämlikheten") fortsatte sin revolutionära kamp mot arbetarrörelsens högerflygel och dess likgiltighet inför kvinnornas fullständiga frigörelse.

Detta innebar inte att Zetkin var för separata organisationer för socialistiska kvinnor. Hon argumenterade alltid för att kvinnorna skulle vara fullvärdiga medlemmar av de socialistiska och senare kommunistiska partierna.

Det speciella förtryck och den exploatering som kvinnorna utsattes för, många arbetarkvinnors efterblivenhet och analfabetism och den diskriminering och nedvärdering de upplevde till och med i SPD på grund av sina krav, gjorde det nödvändigt för dem att ha speciella arbetsmetoder, vilka initierades av Zetkin (egen press, speciella möten och speciella organisationsformer).

I viktiga frågor, som rösträtt i Tyskland och Österrike, var socialdemokratins högerflygel beredd att offra kvinnornas krav för en kompromiss med de härskande.

Detta var ett uttryck för både den växande byråkratiska reformismen och lika mycket den historiskt bestämda avsaknaden av en analys av kvinnoförtrycket och avsaknaden av ett revolutionärt kvinnoprogram. Även om inte ens Clara Zetkin var fri från dessa svagheter var det hon som kämpade emot att ge upp kravet på kvinnlig rösträtt. Den tyska socialistiska kvinnorörelsens tradition, som alltid stod i skarp motsättning till de borgerliga feministerna, är en värdefull lärdom för oss. Försök att bygga sådana rörelser i andra länder var mindre framgångsrika men fortfarande viktiga, till exempel de förenade ansträngningarna av bolsjevikiska och mensjevikiska kvinnor, som Alexandra Kollontaj, att bygga en rörelse av kvinnliga arbetare i Ryssland under perioden 1905–1907.

Dessa försök uppmuntrades av den internationella kvinnobyran. Under ledning av socialdemokrater som Clara Zetkin spelade den en viktig roll vid första världskrigets utbrott i försöken att samla en internationell opposition mot det chauvinistiska förräderiet från Andra Internationalens ledare.

Från Tredje till Fjärde Internationalen

Efter Andra Internationalens förräderi mot arbetarklassen 1914 började kampen för att grunda vad som blev Kommunistiska Internationalen. Försvaret av en revolutionär ståndpunkt i fråga om kvinnorna var inte mindre betydelsefull än de många andra frågor som togs upp av bolsjevikerna och socialdemokratins vänsterflygel.

Revolutionen i Ryssland 1917 inbegrep omfattande mobiliseringar av kvinnorna. Februarirevolutionen började faktiskt med strejker och demonstrationer av arbetarkvinnor i Petrograd på den internationella kvinnodagen.

Bolsjevikerna bedrev arbete bland kvinnorna under denna period, men det var mellan februari och oktober som de verkligen försökte bygga en massrörelse av arbetarkvinnor. Efter i viss utsträckning stormiga interna diskussioner satte de upp en bolsjevikisk kvinnobyrå för att leda detta arbete.

Alexandra Kollontaj

Efter revolutionen omvandlades den till *Zjenotdel* (kvinnoavdelningar). Den kvinnorörelse som bolsjevikerna byggde var kommunistiskt ledd, men inriktade sina ansträngningar på att dra in partilösa kvinnor i gemensam aktivitet. Detta inkluderade speciella konferenser för arbetande kvinnor, speciella representanter för fabriks- och bondekvinor i lokala kommittéer och statliga organisationer. Denna rörelse var inte "avskild" i bemärkelsen att vara autonom (den leddes av bolsjevikkvinnor), även om den tillät kvinnliga arbetare att delta i konferenser, anta resolutioner osv. som skickades till sovjetregeringen. Inte heller var den ett försök att leda in kvinnor på ett distinkt kampområde.

Den hade två syften vilka Alexandra Kollontaj, Lenin och andra ledande bolsjevik hade klara för sig. Det var att dra in kvinnorna i partiet och uppgifterna med att bygga socialismen genom deras eget direkta deltagande genom arbete, genom sovjeterna och genom staten.

Speciella former av arbete, organisation och propaganda var nödvändiga för att uppnå detta eftersom kvinnorna var efterblivna, isolerade i familjen och ofta var tvungna att förena sig med andra kvinnor för att övervinna den sexistiska reaktionen från männen runt dem som snarare sett att deras hustrur och döttrar lämnat politiken åt dem själva.

Kvinnorörelsen var också nödvändig för att ge uttryck för kvinnornas intressen, för att garantera att de togs upp av det sovjetiska ledarskapet. Inget av dessa skäl ledde till behovet av en separat organisation, eftersom den hela tiden var ordentligt integrerad i partiet, fackföreningarna och sovjeterna. "Detta är inte borgerlig 'feminism', det är praktisk revolutionär smidighet", hävdade Lenin.

Övergången till NEP 1921 vilken Lenin erkände som en nödvändig reträtt för den unga arbetarstaten ledde till ett allvarligt nederlag för kvinnorna. De var de första att förlora sina jobb och socialiseringen av hushållsarbetet bordlades. Å ena sidan var detta resultatet av Rysslands objektiva ekonomiska efterblivenhet, å andra sidan gjordes det lättare genom ett allvarligt gap i bolsjevikernas program och framför allt i deras massagitation i strävan efter kvinnornas frigörelse (dvs. underskattande av könsspecifik arbetsdelning, brist på kritik av sexuellt förtryck).

Kommunistiska Internationalens tredje kongress 1921 antog teser om "Metoder och former för arbete bland kommunistpartiets kvinnor". De skisserade nyckelståndpunkterna ifråga om

hur nationella sektioner borde organisera och bygga avdelningar för arbete bland kvinnor. Det inkluderade alla de viktigaste taktiska förhållningssätt som använts av bolsjevikerna och den tyska socialistiska kvinnorörelsen.

Internationalen uppmanade sektionerna att bedriva speciellt arbete bland kvinnorna i fackföreningarna, på arbetsplatserna, i bostadsområdena osv.. Om det hade genomförts av sektionerna, skulle det ha lett till den sorts kommunistiska kvinnomassrörelse som utvecklades i Sovjetunionen.

Teserna erbjuder ett korrekt perspektiv för arbete under en period när det fanns kommunistiska masspartier som befann sig i en position där de kunde vinna arbetarklassens förtrupp, kvinnor och män, till sitt banér genom massarbete.

Trotsky höll vid liv just detta revolutionära perspektiv för arbetet bland kvinnor. Han noterade och vände sig mot thermidorprocessen i den sovjetiska familjen och argumenterade för försvaret av de rättigheter till abort, lätt och snabb skilsmässa, som vanns av revolutionen och förråddes av Stalin.

Vänsteroppositionens och Trotskijs kamp mot den byråkratiska kontrarevolution som ryckte fram även inom områden som familjeliv, sexualmoral och kvinnorrättigheter, integrerade dock inte tillräckligt dessa frågor i sitt övergripande program.

Även om Trotsky var en av de första att varna för den sovjetiska byråkratins reaktionära effekter var Fjärde Internationalen alldeles för svag och för isolerad för att kunna genomföra en vidareutveckling av programmet, även om dess grundningsdokument, Övergångsprogrammet, i fullständig kontrast till stalinisternas och socialdemokraternas program reste parollen ”öppna dörren för arbetarkvinnan”.

I och med Fjärde Internationalens urartning i centrism efter andra världskriget var det oundvikligt att den revolutionära ståndpunkt i kvinnofrågan som intogs av Trotsky skulle förkastas tillsammans med hans revolutionära program i förhållande till stalinismen och socialdemokratin. Fastän något enstaka dokument skrevs om kvinnofrågan tillfördes marxismens arsenal knappast något av betydelse i denna fråga av Fjärde Internationalen.

Wilhelm Reichs misstag

Ett ytterligare bidrag som inte skall underskattas gjordes av SexPol-rörelsen under Wilhelm Reich under det tidiga 30-talet i Tyskland och Österrike.

Reich avsåg att bygga en sexualrevolutionär rörelse, främst baserad på kvinnor och ungdomar, inom ramen för den revolutionära arbetarrörelsen, genom att använda psykoanalysens metoder.

Till att börja med hade den en viss framgång men den stoppades snart av KPD:s stalinistiska ledning. Samtidigt som Reich hade rätt i att se sexuell misär och försakelse som ett viktigt område för kommunistisk masspropaganda och visade på en del intressanta samband mellan det sociala förtrycket av sexualiteten och mottaglighet för reaktionära ideologier, var hans initiativ inte desto mindre begränsat.

Reich överskattade den sexuella repressionens bidrag till utvecklandet av falskt medvetande inom arbetarklassen och underskattade den utsträckning i vilken falskt medvetande är baserat på lönearbetets form i sig.

Han förbisåg enhetsfrontens avgörande betydelse som en taktik mot reformismen och överbetonade sexuell upplysning. Dessutom stod han för en normativ heterosexuell genitalitet som karaktäriserade avsteg från denna norm som avvikande former av orgasm och patologiska former av sexualitet.

För en rörelse av arbetarkvinnor

Det är till traditionen från de tyska och ryska revolutionära rörelserna för arbetarkvinnor och Trotskijs och det tidiga Fjärde Internationalens försvar av den revolutionära ståndpunkten i kvinnofrågan som vi vänder oss, och som vi försöker att utveckla.

Inte därför att vi slaviskt kopierar deras ställningstaganden, utan därför att de representerar en ovärderlig erfarenhet av arbetarkvinnors ledarskap i kampen för kvinnornas frigörelse. Det är också nödvändigt att på nytt hävda de marxistiska ståndpunkter som utvecklades under dessa perioder, mot socialdemokratins och stalinismens kapitulation inför borgerliga ståndpunkter.

Vi kämpar idag för uppbyggandet av en massrörelse av arbetarkvinnor, baserad på arbetsplatserna, i fackföreningarna och i arbetarområdena.

I likhet med rörelserna i Tyskland och Ryssland skulle inte en sådan rörelse vara åtskild från utan rotad i arbetarklassens massorganisationer. Dess kampstrategi får inte inskränkas till enbart ekonomiska frågor eller enbart till de "arbetande kvinnornas" delintressen.

Dess program måste vara ett program för kamp mot alla aspekter av kvinnoförtrycket under kapitalismen – mot alla angrepp på rätten till abort och preventivmedel, mot det fysiska våld som kvinnor utsätts för, mot alla effekter av en kapitalism i kris som låga löner, osäkra anställningar, stigande hyror och priser, nedskärningar av hälsovård osv. En rörelse av arbetarklassens kvinnor skulle kunna ge ledning i dessa strider.

Inom en sådan rörelse skulle revolutionära kommunister kämpa för sitt program och för ledarskapet gentemot reformisterna, feministerna och centristerna. Revolutionärer skulle kämpa för att vinna kvinnor till medlemskap i partiet för att de ska förenas i kamp med arbetarklassens övergripande kamp.

Gentemot de som säger att en proletär kvinnorörelse skulle splittra arbetarklassen och leda till separatism och borgerlig feminism i stället för revolutionär kamp, svarar vi: för det första är klassen redan delad längs könslinjer genom kvinnoförtryckets realitet, vilket leder till de privilegier som många manliga arbetare aktivt försvarar (genom sådana metoder som att utestänga kvinnor från vissa skråfackföreningar och den sexism som genomsyrar klassen).

Under dessa förhållanden måste kvinnorna för att kunna delta fullt ut och jämlikt i arbetarrörelsen kämpa för att deras röster skall höras, för att deras deltagande skall tas på allvar och för att klassen som helhet tar upp kvinnornas krav.

För det andra är en proletär kvinnorörelse en nödvändighet för att nå kvinnor som är fångade i familjen och som står utanför den samhälleliga produktionen, och som därför är offer för efterblivna idéer och utgör en potentiell källa av stöd för reaktionen. För det tredje kommer proletära kvinnorörelser, vad vi än säger som revolutionära kommunister, att spontant framträda under kampens gång.

Arbetarkvinnor, organisera er!

I land efter land har arbetarkvinnor funnit sig indragna i politisk aktivitet och ledarskap i kårstäder, demokratiska rörelser och fackföreningar med en tendens att bilda sina egna organisationer. De har bildat sektioner och arbetsgrupper i fackföreningarna och tagit initiativ till kampanjer för lika lön och för abort.

De har bildat kvinnoorganisationer för att stödja manliga arbetare i kamp såsom gruvarbetarna i Bolivia och Storbritannien, organisationer som befördrar klassenhet och solidaritet. Samtidigt har skapandet av dessa kvinnliga stödgrupper återspeglat erkännandet att kvinnorna hade något särskilt att erbjuda, och stärkt deras egen förmåga att delta i kampen även när de ställts inför sexistisk fientlighet.

Byggandet av en verkligt revolutionär kvinnorörelse ledd av kommunistiska kvinnokadrer kommer att utmana både den sexism och den fientlighet som man kan stöta på i delar av den organiserade arbetarrörelsen och den sexism, de fördomar och de hinder kvinnliga arbetare ställs inför i hemmet.

Partiet och i synnerhet dess kvinnliga medlemmar måste medvetet kämpa kring dessa frågor inuti arbetarklassen och inom sina egna led i den utsträckning som manifestationer av sexism uppträder i partiet.

Om kommunisterna inte ingriper med ett klart program för att bygga proletära kvinnorörelser, kommer ledarskapet för dessa organisationer att överlåtas till reformisterna och feministerna och till främmande klasskrafterns dominans.

Vi ställer här frågan om enhetsfronten. Gentemot såväl arbetarorganisationer och feminister argumenterar vi att arbetarkvinnorna lider av förtryck, står inför intensifierade attacker i perioder av kapitalistiska kriser och därför behöver slå tillbaka. De kan inte sätta något hopp till de existerande reformistiska ledarna i fackföreningarna, eller de stalinistiska eller socialdemokratiska partierna, eller i de småborgerligt nationalistiska rörelserna och partierna.

Men vi inser att det i den nuvarande perioden, när revolutionärer utgör en mycket liten del av klassen, skulle vara sektaristiskt och infantilt att inskränka vår uppmaning till uppbyggandet av en kvinnlig partisektion eller en "kommunistisk kvinnorörelse".

Den stora majoriteten av kvinnor i arbetarklassen förväntar sig att de reformistiska ledarna och partierna ska ta upp deras kamp. Vi argumenterar för att ställa krav på dessa ledare, att ställa dem till svars och för arbetarkvinnornas självorganisering för att förhindra förräderier från ledningen.

Men enhetsfronten är aldrig ett mål i sig. Den existerar inte bara för att ena kampen utan också för att pröva konkurrerande ledarskap, reformistiska, centristiska och revolutionära – dvs. det är en taktik varigenom revolutionärerna kan vinna ledarskapet över massorna från alla andra ledarskap.

Inte heller kan den omvandlas till en evolutionär process. Liksom med andra enhetsfronter kommer reformisterna och centristerna att försöka, och ofta lyckas, att splittra arbetarkvinnornas rörelser. Kommunisterna är inte rädda att ta ansvar för att leda en uttryckligen kommunistisk kvinnorörelse som kämpar mot de reformistiska såväl som de borgerliga kvinnorörelserna.

Efter en framgångsrik revolution står det klart att det är kommunisternas uppgift att expandera eller bygga upp en sant kvinnlig massrörelse på grundval av ett kommunistiskt handlingsprogram. I fall andra partier bland arbetarna och bönderna ansluter sig till den proletära diktaturen kan en massomfattande kommunistisk kvinnorörelse behålla sin enhetsfrontskaraktär.

Men i vilket fall är det nödvändigt att bygga upp en rörelse som leds av kommunistiska kvinnor för att organisera speciella former av agitation och arbete bland kvinnorna i syfte att dra in både partimedlemmar och partilösa kvinnor i den aktiva kampen för sin egen frigörelse.

Detta skulle inkludera organisatoriska åtgärder såsom självstyrande demokratiska konferenser och lokalkommittéer, som kommer att komplettera snarare än stå i motsatsställning till deltagande i arbetarklassens organisationer (partiet, fackföreningarna och råden).

Vi ber inte om ursäkt för att vi vill vinna och behålla ledningen över arbetarklassens massa för kommunismen. Vårt strategiska mål förblir därför hela tiden en massomfattande kommunistisk kvinnorörelse. Under hela kampen för detta och i alla enhetsfronter som

kommer att vara taktiskt nödvändiga har den kommunistiska organisationen som plikt att organisera sina kvinnliga medlemmar i en kommunistisk fraktion under full partidisciplin.

Vikten av att ingripa på arbetsplatserna

Kärnan i den proletära och kommunistiska kvinnorörelsen måste ligga hos kvinnor organiserade på arbetsplatserna. Det innebär organisering för att garantera att fackföreningarna tar upp kvinnofrågor, bygga upp arbetsgrupper i fackföreningarna för att tillåta kvinnorna att diskutera sitt speciella förtryck och bygga upp självförtroende i kampen, dra in alltfler kvinnor i fackföreningarna och utveckla klassmedvetandet.

Organiserandet mot den byråkrati som vägrar att ta kvinnornas krav på allvar kommer att bli en del av kampen för att bygga en gräsrotsopposition och ett alternativt ledarskap. Men en proletär kvinnorörelse kommer också att dra in kvinnor som är organiserade i bostadsområden och kåkstäder och den kommer att nå ut på landsbygden till massan av bondekvinor som lider av skriande fattigdom och förtryck.

Uppbyggandet av en sådan rörelse är inte något extra tillval för revolutionärer, utan en väsentlig del av kampen för att ena arbetarklassen och dess allierade i störtandet av kapitalismen och uppbyggandet av socialismen.

I de imperialistiskt dominerade länderna kan det bli nödvändigt att tillämpa den antiimperialistiska enhetsfronten med borgerliga och småborgerliga krafter för att uppnå progressiva åtgärder.

Revolutionär taktik

Samtidigt som vi erkänner att kampen för kvinnofrigörelse är oskiljbar från kampen för socialismen, ignorerar vi inte frågan om demokratiska rättigheter och feministernas kamp i dessa frågor.

Vi stöder kampen för demokratiska reformer vilka tillerkänner kvinnorna jämställdhet inför lagen, över egendom, i politiken osv. Feminismens erfarenheter har varit att sådana "rättigheter" är svåra att uppnå och behålla ens under så kallade liberaldemokratiska regimer.

I likhet med alla demokratiska krav är det bara arbetarklassen vid makten som kan garantera sådana rättigheter. När vi till exempel stöder kampen för lika rösträtt, kämpar vi för rösträtt åt alla, inte lika egendomsrelaterad rösträtt eller lika rösträtt grundad på ras eller religion. Vi uppmanar arbetarna att organisera och vidta stridsåtgärder till stöd för dessa krav, och sammankoppla dem med frågan om arbetarklassens makt.

Vi strävar efter att dra in småborgerliga feminister i enhetsaktioner med arbetarklassen i kampen för demokratiska eller andra krav. Vi avvisar skapandet av en folkfront av borgerliga partier och arbetarpartier i namn av att uppnå sådana demokratiska reformer. Sådana klassöverskridande allianser binder i själva verket arbetarna till ett borgerligt program och förnekar arbetarpartiernas självständighet.

Kvinnorörelsen under 1960- och 70-talet var i huvudsak baserade på småborgerliga krafter, akademiker och tjänstemän. I sin politik förespråkade den det eftersträvansvärda i en allians med borgerliga kvinnor, men i allmänhet avvisade dessa kvinnor närmanden och fortsatte i sina egna organisationer.

Revolutionärer måste upprätthålla en ständig diskussion med kvinnorna i arbetarklassen, plus studenter och intellektuella, som anslöt sig till och var aktiva i kvinnorörelsen. Gemensam aktivitet kring frågor som abort kan erbjuda en arena för att vinna sådana kvinnor från feminism till revolutionär politik.

Uppbyggandet av en revolutionär tendens inom vilken som helst småborgerlig feministisk massrörelse kan utgöra en viktig taktik för ett revolutionärt parti men innebär inte på något vis eftergifter åt politisk autonomi eller separatism, eftersom de kommunistiska kvinnorna skulle gå emot sådana metoder och använda alla möjligheter att upprätta band med organiserade arbetare, manliga och kvinnliga. Men vi försvarar rätten för en proletär kvinnorörelse till självständiga organisatoriska strukturer (till exempel kvinnofraktioner i fackföreningarna) och kulturella uttrycksformer (till exempel sociala tillställningar för enbart kvinnor).

Frågan om partiet

För marxister är en sammanhängande strategi för arbetarklassens makterövring – ett program – oskiljbart från organiserade militanter som kämpar för detta program och tillämpar det taktiskt – ett parti. Frågan om kvinnornas frigörelse är i sig en integrerad del av detta program och kvinnliga kommunister en integrerad del av detta parti – både i dess ledning och bland gräsrotskadern.

Ett sådant parti måste bekämpa sexism i sina egna led, bland militanta arbetare och i arbetarklassen i stort. För att göra detta måste speciella åtgärder vidtas för att stärka och stödja kvinnor inom partiet och klassen.

I detta syfte är kvinnornas rätt till egna strukturer och tillgodoseendet av barn tillsyn i syfte att underlätta mödrars deltagande i politiska möten, vitalt. Kommunisterna propagerar principen att så länge som hemarbete och barnuppfostran inte är fullständigt församhälleligt, är män således politiskt och moraliskt förpliktade att delta.

Samtidigt som dessa rättigheter måste garanteras, förkastar vi fullständigt uppfattningen att det demokratiskt centralistiska partiet är oförenligt med kvinnors fulla deltagande, att kvinnor måste organisera ”sin kamp” separat och exklusivt därför att enbart de själva har subjektiv erfarenhet av sitt förtryck.

Medan det senare är en väsentlig del av att utarbeta strategi och taktik, upptäcktes inte kvinnoförtrycket och dess relation till klassamhället enbart utifrån subjektiv erfarenhet (lika lite som arbetarklassens utsugning). Det har analyserats, analyseras och kommer att analyseras genom vetenskapligt arbete för vilket partiet som helhet är det nödvändiga verktyget. Kvinnliga arbetare kommer att vara väsentliga för uppbyggandet av ett revolutionärt parti, liksom de kommer att vara för uppbyggandet av socialism efter skapandet av en arbetarstat. Utan ledning av ett revolutionärt parti kommer kvinnornas spontana kamp att vara oförmögen att ta tillvara lärdomarna från tidigare kamp och organisera en effektiv utmaning gentemot de reformistiska ledarna för arbetarrörelsen, eller de feministiska ledarna för kvinnorörelsen.

Varje seger som en sådan spontan kamp uppnår kommer att riskera att vara partiell och temporär, och kommer att misslyckas med att ta itu med kvinnoförtryckets och klassexploateringens grundläggande frågor, såvida de inte vinnas i kampen för det revolutionära partiet med dess program för kvinnofrigörelse och socialism.

Det är uppgiften att bygga ett sådant parti, och en kommunistiskt ledd massrörelse av arbetarkvinnor, som Förbundet för en Revolutionär Kommunistisk International (FRKI) föresatt sig.